

NƏ QƏDƏR Kİ MÜSTƏQİL
AZƏRBAYCAN DÖVLƏTİ VAR,
AZƏRBAYCAN XALQI VAR,
HEYDƏR ƏLİYEV ÜRƏKLƏRDƏ
YAŞAYACAQDIR!

VAHİD AZƏRBAYCAN UĞRUNDA!

iki sahil

www.ikisahil.az / www.ikisahil.tv

GÜNDƏLİK İCTİMAİ-SİYASİ QƏZET

No 54 (7309) / Cümə axşamı, 28 mart 2019-cu il

Prezident İlham Əliyev "Bakmil" stansiyasında yaradılan şəraitlə tanış olub

⇒ Bax: səh. 2

"Luxus-Plus"
portalı Birinci
vüz-prezident
Mehriban
Əliyevanın
Fransaya
səfərindən yazıb

⇒ Bax: səh. 3

↑
Bax: səh. 4

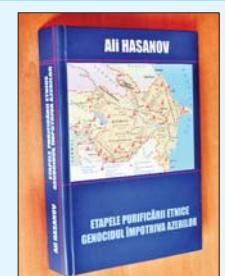

XANLIQLAR
DÖVRÜNÜN
METAFİZİKASI:
Akademik Ramiz
Mehdiyevin yeni kitabı
haqqında ilk təessüratlar

↑
Bax: səh. 3

Ali Həsənovun
əsərləri Buxarestdə
rumın dilində
naşr edilib

Heydər Əliyev Fondu
Novruz şənliyi təşkil edib

⇒ Bax: səh. 3

↑
Bax: səh. 6

Naxçıvan Maye-Qaz
Anbarı və Qazdoldurma
Stansiyası yenidən qurulub

↑
Bax: səh. 7

Bakı Ali Neft
Məktəbi 4-cü SOCAR
Beynəlxalq Forumuna
ev sahibliyi edəcək

↑
Bax: səh. 9

Məşət tullantılarının
yığılması ilə bağlı
operativ müşavirə

↑
Bax: səh. 5

Komitə sədri:
Azərbaycan terrorizmi
beynəlxalq sülh üçün
ən ciddi təhlükələrdən
biri hesab edir

8

| Dağlıqlıların "Novruz hesabatı"

12

| Şamaxı Cümə məscidində
hələ də ruhlar dolasır...

16

| Uçan motosikletlər
istehsal olunacaq

DTX-nin HƏRBİ QULLUQÇULARINA ALI HƏRBİ RÜTBƏLƏR VERİLİR

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin hərbi qulluqçularına ali hərbi rütbələrin verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncama qeyd olunur ki, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin hərbi qulluqçuları - general-major İsmayıllı Məmmədəli oğlu Bağırova general-leytenant ali hərbi rütbəsi, polkovnik Araz Süleyman oğlu Əhmədova, polkovnik Zaur Aydin oğlu Əliyev, polkovnik Sultan Cavanşir oğlu Fərzeliyevə isə general-major ali hərbi rütbəsi verilib.

DTX-nin HƏRBİ QULLUQÇULARI TƏLTİF EDİLİR

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin hərbi qulluqçularının təltif edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən Azərbaycan dövlət təhlükəsizliyi və xarici keşfiyyat orqanlarının yaranmasının 100 illik yubileyi münasibətile və milli təhlükəsizliyin təmin edilməsində, xarici xüsusi xidmət orqanlarının keşfiyyat-pozuculuq fəaliyyətinin qarşısının alınmasına, bəyənəlkələ terrorçuluğa, transmilli müteşəkkil cinayətkarlığa, dini ekstremitizmə qarşı mübarizədə fərqləndiklərinə görə Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin bir qrup hərbi qulluqçusu 3-cü dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni ilə, "Vətən uğrunda" medali ilə, "İgidliyə görə" medali ilə, "Hərbi xidmətlərə görə" medali ilə təltif ediliblər.

XARİCİ KƏŞFİYYAT XİDMƏTİNİN RƏİSİNƏ GENERAL-LEYTENANT ALI HƏRBİ RÜTBƏSİ VERİLİR

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Orxan Sultanova general-leytenant ali hərbi rütbəsinin verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncamda deyilir ki, Azərbaycan Respublikası Xarici Keşfiyyat Xidmətinin reisi Orxan Sedyar oğlu Sultanova general-leytenant ali hərbi rütbəsi verilsin.

TAHİRƏ CƏFƏROVAYA "ƏMƏKDAR MÜƏLLİM" FƏXRİ ADI VERİLİR

Prezident İlham Əliyev Tahirə Cəfərovaya "Əmekdar müəllim" fəxri adının verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda deyilir ki, Azərbaycan dövlət təhlükəsizliyi və xarici keşfiyyat orqanlarının yaranmasının 100 illik yubileyi münasibətile və müsiki tehsilinin inkişafında xidmətərinə görə Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Mədəniyyət Mərkəzinin nəzdində orta müsiki məktəbinin müəllimi Tahirə Ənvar qızı Cəfərovaya "Əmekdar müəllim" fəxri adı verilsin.

LƏNKƏRANDA YOL TİKİNTİSİNƏ 2,9 MİLYON MANAT AYRILIB

Prezident İlham Əliyev Lənkəran rayonunun Hirkan-Mamusta-Siyavar avtomobil yolunun tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda qeyd edilir ki, on bir min nəfər əhalinin yaşadığı 5 yaşayış məntəqəsinin birləşdirən Hirkan-Mamusta-Siyavar avtomobil yolunun tikintisi məqsədile Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət bütçəsinin dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinin bölgüsündə avtomobil yollarının tikintisi və yenidən qurulması üçün nəzərdə tutulmuş vəsaitin 2,9 milyon manatı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ayrılsın.

Maliyyə Nazirliyinə Sərəncamda göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etmək, Nazirlər Kabinetinə sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etmək tapşırılır.

PREZİDENT İLHAM ƏLİYEV İRANLI HƏMKARINA BAŞSAĞLIĞI VERİB

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İran İslam Respublikasının Prezidenti Həsən Ruhaniyə başsağlığı verib.

Başsağlığında deyilir: "Hörmətli cənab Prezident, Ölkənizdə baş vermiş təbii fəlakət neticəsində insan tələfatı və dağııntılar barədə xəber məni olduqca kədər ləndirdi.

Bu faciə ilə əlaqədar Size, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, bütün İran xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznələrə başsağlığı verir, yarananlara və xəsarət alanlara şəfa diləyirəm.

Allah rəhmət eləsin!"

AZƏR MUSTAFAZADƏ "ƏMƏK" ORDENİ İLƏ TƏLTİF EDİLİR

Prezident İlham Əliyev Azər Mustafazadənin 2-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasında nəşriyyat işi və jurnalistikə sahəsində uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətine görə Azər Abdulla oğlu Mustafazadə 2-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif edilsin.

Prezident İlham Əliyev "Bakmil" stansiyasında yaradılan şəraitlə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Martin 26-da Bakı Metropoliteninin əsaslı şəkildə yenidən qurulan "Bakmil" stansiyasında yaradılan şəraitlə tanış olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Bakı Metropoliteni" Qapalı Şəhədar Cəmiyyətinin sədri Zaur Hüseynov görünlər işlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi.

Bildirildi ki, burada 2017-ci ilin avqustundan mərhələli şəkildə yenidənqurma işlərinə başlanılıb. Bura 1970-ci ildə açılıb və 9 il "Nərimanov"

elektrik deposunun platforması olub. 1979-cu ildən isə stansiya kimi fəaliyyətə başlayıb. Müasir səviyyədə yenidən qurulan stansiyaların əsas memarlıq görkəmi saxlanılaq infrastrukturunu və fasadı tamamilə yenilənib. Giriş-çixışı birbaşa ikinci mərtəbədən olan "Bakmil" Bakı Metropoliteninin yeganə yerüstü stansiyasıdır. Yenidənqurma zamanı stansiyanın fəaliyyətini dayandırmamaq məqsədilə təmir-bərpa prosesi mərhələlərə aparılıb. Yalnız öten ilin avqustundan işlərin son mərhələsində səninişlərin stansiyadan istifadəsinə günün müəyyən saatlarında məhdudiyyətlər qoyulub. Stansiyada monolit dəmir-beton konstruksiyalı səniniş platforması inşa edilib ki, bu da əvvəlkindən daha etibarlı, davamlı və uzunmüdürlür. Stansiyanın təmir-

dən sonra ən mühüm yeniliyi səninişlərin birbaşa ikinci mərtəbədə - platforma səviyyəsində qəbul etmesi-

Stansiyanın ətrafında abadlıq işləri aparılıb, yaşıllıqlar salınıb.

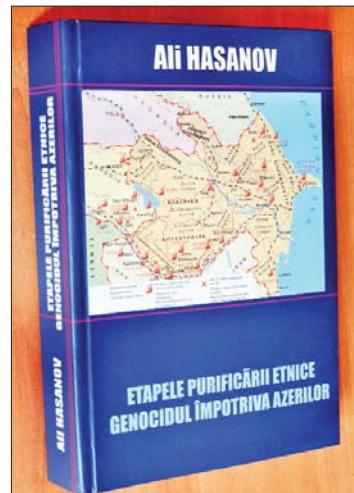
Əli Həsənovun əsərləri Buxarestdə rumın dilində nəşr edilib

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin icimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, professor Əli Həsənovun "Azərbaycan-ıllara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasetin mərhələləri" və "Xocalı soyqırımı: səbəbləri, nəticələri və beynəlxalq aləmdə tanınması" adlı əsərləri Buxarestdə rumın dilində çap olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, ar-tiq on üçüncü dildə nəşr edilmiş əsərdə son iki əsrde erməni milletçiləri tərəfindən azərbaycanlılar qarşı məqsədönlü şəkildə həyata keçirilən etnik təmizləmə, soyqırımı və tecavüzkarlıq siyaseti təhlil olunur. Kitabın rumın dilinə tərcüməsinə məsul Vaqif Həsənovdur.

Mənbələrə əsasən kitabda təsdiq edilir ki, təkcə XX əsrde azərbaycanlılar 4 dəfə - 1905-1906-ci, 1918-1920-ci, 1948-1953-cü və 1988-1993-cü illərdə erməni milletçiləri tərəfindən tö-rədilən soyqırımı və etnik təmizləmələrə məruz qalıb. Kitabda göstərilir ki, XIX ərin sonunda - 1885-ci ilde Marselde "Armenakan", 1887-ci ilde Cenevrədə "Hnəqəq", 1890-ci ilde isə Tiflisdə "Daşnaksütün" partiyalarını yaradıldıdan sonra, erməni milletçilərinin "böyük Ermenistan" yaratmaq iddiaları yeni mərhələyə qədəm qoyub və öz məqsədlərinə çatmaq üçün xarici himayədarların köməyi ilə müxtəlif vaxtlarda türk-müsləman əhalisine qarşı dəhşətli terror və soyqırımı heyata keçirməklə etnik təmizləmə si-yaseti aparıblar.

Ümumiyyətə, Azərbaycan xalqı son 200 il ərzində erməni milletçilərinin davamlı olaraq etnik təmizləmə, soyqırımı və tecavüzkar siyasetinə məruz qalaraq öz tarixi torpaqlarından didərgin salınıb, qaćın və məcburi köçküne əvvələrlər. Monoqrafiyada 1918-1920-ci illərdə ermənilər tərəfindən töredilmiş soyqırımlarının Bakı, Quba, Şamaxı ilə ya-naşı, Şuşada, İrəvan quberniyası

ərazisində, Zəngəzurda, Naxçıvanda, Şərurda, Ordubadda, Qarsda və başqa bölgelərdə da-vam etdirilməsi nəticəsində on minlər azərbaycanlıının qətlə yetirilməsi elmi mənbələrə əsa-sənətə tədqiq edilir.

Kitabda xarici dillərdə Azərbaycan tarixinin ayrı-ayrı dövrlərinə dair sənədlər və xəritələr, Ermənistən-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınması ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi qətnamələr, Ermənistən silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycanın işğal olunmuş əraziləri haqqında məlumatlar və fotosalar da yer alıb.

Bununla yanaşı, əsərdə XX ərin sonunda Ermənistən Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları və tecavüzkarlığı, o cümlədən 1988-1993-cü illərdə azərbaycanlılar qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyaseti elmi mənbələrə əsasında araşdırılır. Mülliif göstərir ki, bütün dövrlərdə olduğu kimi, ermənilərin həyata keçirdiyi bu işğalçılıq siyaseti də küləvi qırğınırlarla müşayiət olunub. Belə ki, bu illərdə Ermənistən Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzün miqyasını daha da genişləndirib, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinin hüdudlarından kenara çıxaraq daha 7 rayonu (Laçın, Kəlbəcər, Ağdam, Cəbrayı, Füzuli, Qubadlı, Zəngilan) işğal edib. Ermənistən hərbi təcavüzü nəticəsində 20

min nefərdən çox azərbaycanlı öldürülüb, 50 min nəfər isə müxtəlif dərəcəli xəsarət alaraq əli olub, torpaqlarımızın 20 faizi iş-gala məruz qalıb, bir milyona yaxın azərbaycanlı öz doğma yurdularından didərgin salınaraq qaçın və məcburi köçküne əvvələrlər.

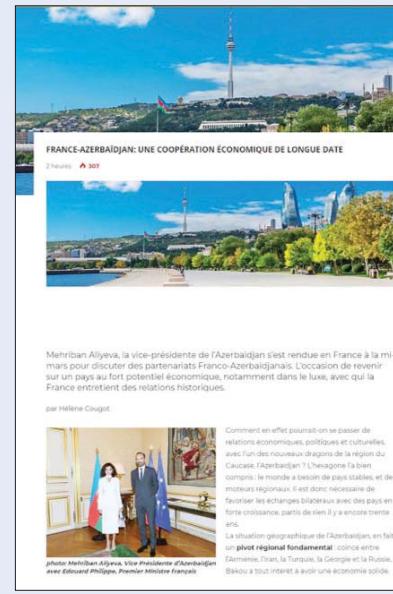
Xüsusiələrə əsərdə XX ərin sonlarında ermənilərin Xocalıda töredikləri soyqırımı aktı bütün insanlığa və bəşəriyyətə qarşı yönəlmış ən ağır cinayətlərdən biri kimi səciyyələndirilir. Əsərdə 1992-ci il fevralın 26-da Ermənistən silahlı qüvvələri tərəfindən Xocalı şəhərinin işğali zamanı dinc azərbaycanlı xəlhiyə qarşı töredilən vəhşiliklər xarici mənbələrə əsasən geniş təhlil edilir. Həmçinin Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsində bu strateji əhəmiyyətli ərazinin tarixinə nə-zər salınır, Xocalı şəhərinin əhəmiyyətini artırın səbəblər göstərilir.

Xocalı soyqırımı ermənilərin azərbaycanlılla qarşı məqsədönlü şəkildə həyata keçirdikləri ən ağır cinayət kimi araşdırılan kitabda Ermənistən-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə heqiqətlərin beynəlxalq icti-maiyyətə çatdırılması, Xocalı soyqırımı siyasi-hüquqi qıymətin verilməsi istiqamətində görülən işlər, xüsusilə, Xocalı faciəsinin beynəlxalq aləmdə soyqırımı aktı kimi tanınması məsə-lələri geniş tədqiq olunur. Həmçinin, kitabda Xocalı soyqırımının tanınması ilə bağlı inдиye kimi qəbul edilən sənədlər də öz əksini tapmışdır.

Əsərdə mülliif diqqətə çatdırır ki, Xocalı soyqırımı dünya tarixinde heç vaxt unudulmayan Xatin, Xirosima, Naqasaki, Songmi, Ruanda, Srebrenitsa və Holokost kimi dəhşətli soyqırımlardan heç də geri qalmır və adıçəkilən hadisələr dinc əhalinin soyqırımı olaraq bütün dünyada geniş əksədə doğurub.

Kitab Ermənistən etnik təmizləmə, soyqırımı və işğalçılıq siyasetinin dünya ictimaiyyətinə daha geniş miqyasda çatdırılmasi və ifşa olunması baxımdan mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

"Luxus-Plus" portalı Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın Fransaya səfərində yazıb

Fransanın <https://luxus-plus.com> portalında Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın bu ölkəyə sə-feri ilə bağlı "Fransa-Azərbaycan: uzun tarixi, iqtisadi əməkdaşlıq" adlı məqalə dərc olunub.

AZƏRTAC xəber verir ki, məqalədə Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın Fransaya sə-feri çərçivəsində iki ölkə arasında tərəfdəşliq məsələlərinin müzakirə olunmasından yazılıb. Ölkəmizin iqtisadi və digər sahələrdə böyük poten-siala malik olduğu vurgulanıb.

"Qafqazın güclü iqtisadi ölkəsi olan Azərbay-canla siyasi, iqtisadi və mədəniyyət münasibətlərində necə yan keçmək olar? Fransa yaxşı anlayır ki, dönyanın stabil və regional aparıcı ölkələrinə ehtiyacı var. Buna görə də bu gün güclü iqtisadi inkişafı olan ölkələrə ikitərəfli münasibətləri təşviq etmək zəruri-dir", - deyə jurnalist Elen Kuqo diqqətə çatdırır.

Məqalədə qeyd edilir ki, elverişli coğrafi mövqeyinə görə Azərbaycan əsas regional mərkəzdır və əsas marağlı möhkəm iqtisadiyyata malik olmaqdır.

"Azərbaycan inkişafda olan güclü ölkədir", - deyə ölkəmizi təqdim eden jurnalist son 20 ildə ölkəmizin yalnız karbohidrogen ehitiyatlarına güvənməyərək iqtisadiyyatın bütün sektorlarını şaxələndirdiyini diqqətə çatdırır.

Ölkəmizin kənd təsərrüfatının inkişafından söz açılaraq bir çox yerli məhsulların ABŞ-dan tutmuş Yeni Zelandyaya qədər dönyanın müxtəlif ölkələrinə ixrac edildiyi vurgulanıb. Azərbaycan şərablarının məşhur olmasına yazılıb.

Eyni zamanda, ölkəmizin ağır sənaye, logistika, ticarət, maliyyə xidmətləri, informasiya texnologiyaları kimi sahələrin inkişafından danışılıb.

Azərbaycanın dönya iqtisadi rəqabetlilik baxımından 37-ci yerde qərarlaşdıqı qeyd edilir. Ölkəmizin strateji geosiyasi mə-kanda yerləşdiyi, işsizliyin həcmiin aşağı olduğu, bütün nəqliyatlardan növbəti üzrə infrastrukturun genişləndirildiyi vurgulanıb. Böyük İpək Yolunun Bakı üçün keçmiş deyl, gələcək olduğu bildirilib.

Məqalədə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın Fransaya səfərindən və bu ölkənin rəsmi şəxsləri ilə görüşlərində bəhs olunub. Qeyd edilir ki, görüşlərdə iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafı məsələləri müzakirə edilib.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidentinin səfər çərçivəsində görüşdüyü fransız müəssisələrinin nümayəndələri görüşlərin məhsuldar olduğunu, iqtisadi əməkdaşlıq üçün böyük perspektivlərin mövcudluğunu xüsusi qeyd ediblər.

Qafqaz regionunda Azərbaycanın Fransanın birinci iqtisadi tərəfdəsi olduğu vurgulanıb.

Qeyd edək ki, iqtisadiyyat üzrə ixtisaslaşmış "Luxus-Plus" portalının eyni adlı jurnalı da dərc olunur.

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ VƏ ERMƏNİSTAN BAŞ NAZİRİNİN NÖVBƏTİ GÖRÜŞÜNÜN YERİ VƏ VAXTI AÇIQLANIB

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistən baş naziri Nikol Paşinyanın növbəti görüşünün yeri və vaxtı açıqlanıb. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Məlumatə əsasən, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrələrinin təklifi əsasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistən baş naziri Nikol Paşinyanın Ermənistən-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üzrə müzakirələr aparmaq məqsədilə 29 mart tarixində Avstriyanın paytaxtı Vyana şəhərində görüşünün keçirilməsi barədə razılıq əldə olunub.

Ekspert: RUSİYA QAZ TARİFLƏRİNİN AZALDILMASI MƏSƏLƏSİNDƏ ERMƏNİSTANA GÜZƏSTƏ GETMƏYƏCƏK

Rusiya qaz tariflərinin azaldılması məsələsində Ermənistənə güzəstə getməyəcək. Bunu Trend-ə rusiyalı ekspert Aleksey Nejivoy deyib.

O bildirib ki, Ermənistənda baş vermiş məlum hadisələrdən sonra Rusiya yeni hökumətə müxtəlif ticarət aletləri vasitəsilə təzyiqlər göstərecək: "Bu cür siyasetin nəticəsi Ermənistən üçün kəderli ola bilər, cünki ölkə tam dəstəksiz qala bilər".

Qeyd edək ki, 2018-ci ilin dekabrın 31-de "Qazprom-Ermənistən" şirkəti ölkədə təbii qaz qiymətlərinin artırığını elan etmişdi.

Rusiya ilə Ermənistən arasında aparılan danışqların yekunu-nunda qazın min kubmetrinin əvvəlki 150 dollar əvəzinə 165 dollara satılması qərara alınıb.

HEYDƏR ƏLİYEV FONDU NOVRUZ ŞƏNLİYİ TƏŞKİL EDİB

Martın 20-də Heydər Əliyev Fondu Pensiya yaşına çatmış şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsində Novruz şənləyi təşkil olunub.

Müdafıə Fondu Pensiya yaşına çatmış şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsində Novruz şənləyi təşkil olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bayram şənləyində müəssisə sakinləri üçün bayram süfrəsi açılıb.

Cıxış edənlər sosial cəhəd-dən həssas grupların, tənha ahlı insanların Prezident İlham Əliyevin, Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fonduunun prezidenti Mehriban Əliyevanın daimi diqqət və qayğısı ilə əhatə olunduğunu söyləyib.

Müəssisənin sakinləri onla-ra göstərilən qayğıya görə Heydər Əliyev Fonduunun prezidenti Mehriban Əliyevaya və Fondu vitse-prezidenti Leyla Əliyevaya minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Tədbir bədii hissə ilə da-vam edib.

XANLIQLAR DÖVRÜNÜN METAFİZİKASI: Akademik Ramiz Mehdiyevin yeni kitabı haqqında ilk təəssüratlar

Akademik Ramiz Mehdiyevin "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi ırsı sənədlər işığında" kitabı işıq üzü gördüyü ilk andan etibarən elmi icti-maiyyətin böyük marağına səbəb olub. Çünkü kitabda Azərbaycan tarixinin mühüm mərhələlərindən birini təşkil edən xanlıqlar dövrü ilk dəfədir siyasi və tarixi nöqtəyi-nəzərdən mahiyətəcə yeni kontekstdə işıqlanır.

AZƏRTAC tarixçi alımlar üçün yol xəritəsi hesab olunan bu dəyərli tədqiqat işi haqqında görkəmli alım, Milli Məclisin deputati, akademik Nizami Cəfərovun qeydlərini təqdim edir.

Hər bir xalqın tarixinin müxtəlif dövrlərində, mərhələlərində baş vermiş hadisələrin xronologyasının bütün təfsilatı, təfərrütü ilə (müxtəlif mənbələrin müqayisəsi əsasında) ortaya çıxarılb tarix kitablarında maksimum dəqiqiliyi ilə təsbit olunması həmin xalqın tərcüməyi-halının yeni nəslə çatdırılması baxımdan nə qədər mühümdürse, sözü gedən hadisələrin (və xronologiyasının) metafizikasına və ya fəlsəfi mahiyətinə varmaq, baş verənləri, ümumən, xalqın tarixi (və taleyi!) kontekstində təhlil edib dəyərləndirək gələcəyin bu və ya digər dərəcədə əsaslı "yol xəritəsi"ni müəyyənləşdirmək ondan qat-qat böyük strateji ehəmiyyət kəsb edir. Lakin bunun üçün mənbəşünas-tarixçi səriştəsi ilə yanaşı, filosof və ideoloq təfəkkür də tələb olunur ki, biz bunun təzahürünü akademik Ramiz Mehdiyevin müstəqillik illərində qələmə alınmış, demək olar, bütün əsərlərində görülür.

Bu günlərde nəşr edilmiş "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi ırsı sənədlər işığında" kitabı bu baxımdan istisna təşkil etməsə də, o menada fərqlənir ki, burada yalnız "yol xəritəsi" müəyyənəşdirilmir, həm də Azərbaycan xalqının tarixinin bir dövrü - xanlıqlar dövrü əsasında tarixə münasibətin elmi metodu (metodologiyası) təqdim olunur. Bu da, əslində, nəzəri (fəlsəfi-ideoloji) miqyasına görə bütün dövrlər münasibətdə keçərlidir.

Əlbəttə, hər hansı xalqın tarixi ister zəfərli, isterse də məhrumiyyətli dövrləri ilə birgə bütövdür. Bununla berabər, tarixdə elə məqamlar var ki, həmin məqamda buraxılmış səhvleri, yaxud məsuliyyətsizliyi tarix heç vaxt bağışlamır. Akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycan tarixinin texminən yarım əsrlik bir zamanını əhatə edən xanlıqlar dövrünü məhz belə bir məqam hesab edərək göstərir ki, "Azərbaycanda mərkəzləndirilmiş idarəciliğin sisteminin əsaslarının məhv edilməsi, həmçinin milli mədəniyyətimizin, təsərrüfat heyatının təməzzülünə səbəb olmuş feodal hərc-mərcliyi və bitib-tükənməyən ara müharibələri ilə müşayiət edilən, ən nəhayət, tarixi torpaqlarımızın ikiyə bölünməsinə getirib çıxaran bu keşməkeşli dövr tarixşunaslığımızda həle də öz layiqli siyasi qiymətini almamışdır".

Doğrudan da, xalqın öz tarixinin bu və ya digər dövrü haqqında sehih məlumatı yoxdur.

bu, sadəcə, məlumatsızlıq və ya biliksizlik səviyyəsində qalmır, iddi "sosial yaddaş problemi"nə əvvəl qurulmuş onun əmumən taleyini təhdid edir və son dərəcə ağır nəticələrə getirib çıxarır.

Akademik Ramiz Mehdiyev yazır: "Bütövlükde ictimaiyyətimiz, xüsusilə ali mənimlərimiz öz ləri üçün birdəfəlik yeqin etməlidirlər ki, milli şürurun təşəkkülü prosesi, milli məfkurənin, düşüncənin yaranması kortəbbi şəkildə baş vermir. Milli şürurun təşəkkülü dövlət quruculuğu qədər mürəkkəb və çoxmərhələli bir prosesdir. Onun düzgün istiqamətdə inkişaf etməsi, dayanıqlı və praktik cəhətdən faydalı olması üçün dərinəndən düşünülmüş, bütün zərur detalların nəzərə alınlığı çevik, mütehərrik strategiya işlənilər hazırlanmalıdır".

"Tariximizin xanlıqlar dövrü"nün müəllifi tamamilə haqlı olaraq qeyd edir ki, bizim nəinki ictimai, hətta elmi tarixşunaslıq şüurumuzda da həmin dövr bərəsindəki təsəvvür çok hallarda dumanlı ve ya yanlışdır. Bir sıra elə stereotiplər formalılaşdırıb ki, onların aradan qaldırılması üçün istər elmi-intellektual, istərse də mənəvi-ideoloji cəbhələrdə hələ çox mübarizə aparmaq lazımdır.

Akademik Ramiz Mehdiyev bir neçə strateji məqam üzərindən təsvir edir. Birinci məqam ondan ibaretdir ki, "xanlıqlar dönməndə Azərbaycan dövlətçiliyi Səfəviler dövründə etibarən yaradılan, Nadir şahın hakimiyyəti illərində isə bir qədər möhkəmləndirilən mərkəzləşmə principindən məhrum olur. Vaxtilə Səfəvi şahlarının, xüsusen Şah İsmayıllı Xətainin və Nadir şahın hərbi dühəsi və siyasi məharəti hesabına yaradılan, Azərbaycan türklərinin titul xalq statusunda idarə etdikləri böyük bir coğrafiyada irili-xirdələr onlarla feodal dövlətinin meydana gələməsi siyasi böhranla yanaşı, böyük iqtisadi və mədəni tənəzzüllə aparov çıxarırlar". İkincisi, "xalqımızın məhz həmin siyasi dövrün səhvleri ucbatından ikiyə bölünməsi və bu gənə qədər də parçalanmış vəziyyətdə yaşamağa davam etməsi ilə bağlıdır" ... "Buraya tərəddüb etmədən türklərə qarşı tarixən bütün varlığı ilə kin bəsləyən və onu ilk fürsətdə oraya qoyan erməni milletçiliyi amilini də əlavə etmək lazımdır".

Heç şübhəsiz, XVIII əsrin ortalarından XIX əsrin əvvəllerinə qədər ister Şimali, isterse də Cənubi Azərbaycanda baş verən hadisələr Rusiya-Türkiyə-İran münasibətlərinə herbi-siyasi munaqışələr fonunda cərəyan edir. Lakin bu, "Azərbaycan xanlarının xalqın gelecek taleyinə etinəsiz münasibətinə, sərhəd tanımayan yersiz siyasi iddiala-

rına, mənəm-mənəmliyinə bəraət qazandırmadığı kimi, onları üzərindəki tarixi məsuliyyəti də təmizləyə bilməz".

Kitabda göstərilir ki, Şimaldan gələn təhlükənin Azərbaycan xanlarını qəfətən yaxaladığı barədəki iddialar tamamile yanlışdır. Hər şəydən əvvəl ona görə ki, "Azərbaycan xanları üçün I Pyotrın yürüyü zəmanı baş verənlər o qədər də uzaq tarix deyildi və onlar cərayan eden proseslərdən zəruri nəticələr çıxarılmış, sadəcə, borclu idilər. Siyasi lider, dövlət başçısı, ölkənin və xalqın taleyinə cavabdehlik məsuliyyətini öz ciyinlərinə götürən hər kəs baş verən prosesləri soyuqqanlı şəkildə təhlil edib, düzgün həll yolları tapmağa borcludur. Çünkü o, yalnız özü üçün deyil, məsuliyyətini üzərinə götürdüyü xalqı, Vətəni üçün cavabdehlik daşıyır. Azərbaycan xanlarının heç birində belə bir müdrikiyə, təmkinə və ümumi menafe namine öz cılız iddialarını cilovlamaq böyüklüğünə rast gəlmək mümkün deyil.

...Üstəlik, bir məqamı da nəzərdən qaçıramamalıq ki, Azərbaycanın birləşdirilməsi Azərbaycanın bütövlüyünü, suverenliyini ciddi şəkildə təhlükə altına salmışdır. Tam əminliklə bildirirəm ki, əgər o dövrde tarix səhnəsində Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, zəngin idarəcili təcrübəsinə malik, böyük siyasi irade və səriştə sahibi Heydər Əliyev olmasa idi, bəzən ayrı-ayrı şəxslərin hakimiyyət hərisliyi ucbatından, bəzən isə xarici qüvvələrin əmri ilə alovlanan separatçılıq ateşində gənc dövlətçiliyimiz yanib küle döncəkdə". Görkəmli tarix filosofu tamamilə haqlıdır ki, "xanlıqlar dövrü ile müstəqilliyimiz ilə illəri arasında mövcud olan kədərli oxşarlıqlardan daha biri isə torpaqlarımızın itirilmesi ilə bağlıdır. Əgər xanların özbaşınalığı və separatçı davranışları Şimali Azərbaycanın çarizm tərəfindən işğalı və 1828-ci il Türkmençay sazişinin müddəalarına əsasən İran ermənilərinin Qarabağ, Naxçıvana və İrvəvana köçürülməsi ilə yekunlaşmışdır, ötən əsrin 90-ci illərinin əvvəlində üzləşdiyimiz vəziyyət Ermənistən öz havadarlarının birbaşa dəstəyi sayəsində Dağlıq Qarabağı, həmçinin onun ətrafındakı 7 rayonu qəsb etməsi ilə neticələndir".

Heç şübhəsiz, "tarix ondan zəruri dərslər çıxarılmadığı təqdirdə dəha amansızlıqla tekrar olunur". Odur ki, millətin öz tarixi ilə fərqli etməsi milli özünədək baxımdan nə qədər önəmlidir. Bir millət olaraq biz, əlbəttə, ilə növbədə, Şah İsmayıllı Xətainin, Nadir şahın övladları yox, ancaq heç vaxt istisna edilə bilməz ki, milli ictimai şüurumuzun hənsiyyətində xanlıqlar dövrü "dərəbəyləri"nin mənəm-mənəmlik iddiaları mürgüləmər.

Akademik Ramiz Mehdiyev yazır: "Dövlət idarəciliyində, iqtidár arasında kiçik bir çatın, ziddiyyətin yaranması kifayətdir ki, sadalanan dağdıcı təməyllər Azərbaycanın müstəqilliyini, dövlətçiliyini təhdid edəcək qədər böyük miqyas alsın. Məhz buna görədə ki, sözügedən amil, yeni, etnopsixologiyamızda mövcud olan və xalqımızın gelecek inkişafına mənfi təsir göstərə biləcək qüsurların islahi, yüksək siyasi mədəniyyətə və müte-

rəqqi təfəkkürə malik, öz Vətənin həyatı mənəfətlərinə sadıq olan cəmiyyətin təşkili azərbaycanlılıq məfkuresinin mühüm elementləri sırasına daxildir.

Həm Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin, həm də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdikləri dövlət quruculuğu siyasetinin, yürütdükleri icimai inkişaf xəttinin hədafi yalnız dayanıqlı, müasir və güclü dövlətçiliyin yaradılması deyil, eyni zamanda, müasir baxışlara malik, tarixi-mənəvi köklərinə bağlı, sağlam düşüncəli vətəndaşların formalaşdırılmasıdır. Dövlət başçısı tərefindən daim vurgulanan "insan kapitalı" anlayışı bütünlüdə digər mənaları ilə yanaşı, eyni dərəcədə haqqında danişdığımız ali məqsədi də ehtiva edir".

Əminliklə demek olar ki, müstəqillik illərində Azərbaycanda milli ictimai şüurun inkişafı üçün çox böyük işlər görüllər, xüsusilə Azərbaycan insanının təbliğində yüzillər boyu kök salmış ikinci, yaxud üçüncü dərəcəli olmaq kompleksi xeyli dərəcədə aradan qaldırılır. Öz tarixinin üçüncü onilliyini başa vurmağa hazırlaşan müstəqil Azərbaycan dövləti təkce Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının həmrəyliyinin, mənəvi-siyasi mütəşəkkiliyinin, xalq-iqtidár birliyinin nümunəsi olaraq qalmayıb, eyni zamanda, dünya azərbaycanlılarının etimadını qazanıb... Lakin unutmaq olmaz ki, dünyadın gərdişi kimi insanların xarakteri də mürəkkəb olaraq qalır və tarix həm müsbət, həm də mənfi menada bizə yoldaşlıq etməkdərdir.

Kitabda Şah İsmayıllı Xətainin başlayan mərkəzi hakimiyyət (və dövlət bütövlüyü) uğruna mübarizenin XVIII əsrin sonlarına doğru Ağa Məhəmməd şahın timsalında Qacarlar tərefindən davam etdirilməsinə, ümumiyyətlə, Qacarlar xanədanının tarixinə geniş yer ayrılib ki, bu da səbəbsiz deyil. İster Azərbaycan tarixşunaslığında, isterse də ictimai-mədəni fikrində həmin dövrün müxtəlif mərhələləri, yətirdiyi görkəmli şəxsiyyətlər haqqında fərqli, çox hallarda isə həqiqətə uyğun olmayan müləhizələr, hətta haqq-ədalət namənə belə aradan qaldırılması çətin olan "qəleti-məşhur"lar mövcudur. Büyük şair Səməd Vurğunun "Vaqif" dramindəki Şah Qacar obrazı on illərlə Azərbaycan tarixinin görkəmli şəxsiyyəti barədə cəmiyyətdə elə bir neqativ təsəvvür yaradır ki, həmin təsəvvürün təkzibi üçün hələ çox illər lazımlı gələcək. Ancaq səhəbet ondan getmir ki, "Vaqif" dramının müellifinin, yaxud Şah Qacar rolu onun ifaçısı Sidqi Ruhullanın qeyri-adı istədədi inkar olunmayıb, yaxud onların tarixi şöhrətinə hər hansı şəkildə kölgə salınmayıb. Məsələnin mahiyəti onadır ki, Qacarlar xanədanının əsasını qoymuş Ağa Məhəmməd şah Qacarın da halal tarixi şöhrətinin özünə qaytarılmasına ehtiyac var. Tariximizin xanlıqlar dövrünü araşdırın müəllif, haqqlı olaraq qeyd edir ki, "addım-adım tarixi həqiqətlərə yaxınlaşmaq, keçmişin qaranlışlı sehifələrinə işq salmaq, təhrifləri aradan qaldırmaq namənine var gücmüzlə çalışmalıyıq. Başqa bir yol axtarmaq da mənasızdır, ən əsası ona görə ki, bunu, bizdən başqa etmek istəyində olan kimse yoxdur!".

⇒ Davamı 5-ci səhifədə

XANLIQLAR DÖVRÜNÜN METAFİZİKASI: Akademik Ramiz Mehdiyevin yeni kitabı haqqında ilk təəssüratlar

⇒ Əvvəli 4-cü səhifədə

Akademik Ramiz Mehdiyevin Qacarlar xanədanının həm etnik, həm də siyasi genotipi barədəki mötəber mənbələrə, konkret faktlara əsaslanan qənaətləri, heç şübhəsiz, metodoloji mahiyəti, zəngin məzmun-mündərəcəsi etibarilə olduqca mükməmməl milli tarixşünaslıq dərsləridir ki, həmin dərslerbu səviyyədə demək üçün tarixi bilmək azdır, hər cəhətdən geniş dünyagörüşüne, fəlsəfi təfəkkürə əsaslanan səmimi milli dövlətçilik təəssübkeşliyi də tələb olunur: "Qacarların Azərbaycan tarixinə və dövlətçilik ənənələrinə aid olmadığına özlərini inandıranlar bir faktı da heç zaman unutmasınlar ki, Pehlevilər İran dövlətçiliyinin yaranma tarixi, təmeli qismindən Səfəviləri, nə də Nadir şahı əsas götürmürdülər. Onlar İran dövlətçiliyinin yaradılması, atası və ideoloqu qismində Əhəmenilər imperiyasının qurucusu, etnik cəhətdən fars olan II Kiri (e.e. 559-530-cu illər) ucaldır, ona istinad edirdilər. Həmin dövrde İranın dövlətçilik tarixi üçün əhemmliyət daşıyan bütün əlamətlər mənbə Kirin Şirazdağı məqberəsi öndən təşkil edildiyi hər kəsə məlum olan faktdır. Zənnimcə, Pehlevilərin bu davranışları fonunda Qacarların öz siyasi varislərinin və mənəvi-tarixi mensubiyətlərinin istinadgahı qismində Azərbaycanı və türk mənşəli Səfəviləri və Nadir şahı seqməsi faktları onların hansı təfəkkürün daşıyıcıları olduqlarını aydın şəkildə nümayiş etdirir".

Qacarlar süləlesinin banisinin "vəliəhdin, sadəcə, atası deyil, anası da Qacarlar soyundan olmayıdır" göstərisini təhlil edən akademik Ramiz Mehdiyev göstərir ki, "məsələyə müasir demokratik anlayışlar prizmasından yanaşıqda Ağa Məhəmməd şahın belə bir qaydanı qanun şəklinə salması təyafəzliyin ve klançılığın, feodal təfəkkürün təzahürü kimi görünə bilər. Ancaq bu məsələdən danişarkən iki məqamı da unutmaq olmaz. Birincisi, Ağa Məhəmməd şahın hakimiyətə geldiyi dövrde bütün Yaxın Şərqdə olduğu kimi, Azərbaycanda və İranda da feodalizm dövrü hökm sürür, bütün münasibətlər sistemi orta əsr normaları ilə tənzimləndirdi. İkincisi isə, barəsində danışığımız qanun Qacarların simasında hakimiyətin Azərbaycan türklərindən başqa hər hansı digər etnik qrupun, o cümlədən farşları temsil edən siyasi qüvvənin ixtiyarına keçməsinin qarşısına sədd çəkmiş olurdu".

Kitabda Qacarların XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvellərində məarifçiliyə, milli oyanışa, demokratik hərəkatlara münasibətinə dair de maraqlı mühəhizələr irəli sürülmək, bir sıra polemik məsələlərə aydınlaşdırılır ki, onlardan biri də ana dilində təhsilin vəziyyətidir: "Azərbaycan dilində tədrise maraqlı olmaması Qacarlardan deyil, ümumən İranda əsrlərdən bəri hökm sürən məlum ənənə və dəbdən qaynaqlanmaqdır idi. Lakin Qacarlar heç zaman azərbaycanlı məarifçilərin ana dilində məktəb açmaq təsəbbüslerinə mane olmamış, bu idəya uğrunda mübarizə aparanlara qarşı heç

vaxt dövlət səviyyəsində hər hansı bir təqib həyata keçirməmişlər. Faktlar göstərir ki, ana dilində müasir, dünyəvi təhsil idəyəsini həyata keçirmək istəyənlər daha çox yeniliklərə, tərəqqiyə, müasirliyə qənim kəsili mühafizəkar, xurafatçı ruhanilərin müqaviməti ilə qarşılaşmış, onlar tərəfindən təzyiqlərə məruz qalmışlar. Bu cür hallar o dövrə təkcə Qacarlar dövləti üçün deyil, bütün İslam dünyası, o cümlədən Qafqaz Azerbaycanı üçün də xarakterik idi".

Bununla belə, kitabda hakimiyət tərəfindən həm mənəvi, həm də maddi dəstək alaraq anadilli məktəblər açan Mirzə Həsən Rüşdiyyənin maarifçilik fəaliyyətinin geniş işıqlandırılması bir daha sübut edir ki, Qacarlar türk-Azerbaycan dilinin ölkədə (ve onun hədudlarından kənarda) yayılmasına dərəcən salınması bunun ən bariz nümunələrinə təşkil etməkdər. Həqiqətən də bütün bunlar ətrafinda çox ciddi düşüncüləsi faktlardır!".

XX əsrin əvvellərində İran azərbaycanlılarının ictimai-siyasi fəallığı da təsadüfi deyil. Tamamilə doğrudur ki, "1905-1911-ci illərdə İranda demokratik təsisatların qurulması uğrunda aparılan və Settarxan kimi görkəmli şəxsiyyəti tarix səhnəsinə çıxaran inqilabi hərəkət məhz Təbrizdən başlamış, onun başlıca herbi və siyasi qüvvəsini sona qədər əsasən Azərbaycan türkləri təşkil etmişlər. İran öz tarixində parlamentarizm ənənələrinin yaranmasına və ilk konstitusiyanın qəbuluna görə məhz sözügedən hərkətə, yəni Azərbaycan xalqının mübariziliyinə, mütərəqqi siyasi təfəkkürünə borcludur. Settarxanın qiyməti yaşırla da, onun işini bir neçə il sonra Azərbaycan xalqının digər görkəmli oğlu Xiyabani davam etdirmişdir".

Bu isə o deməkdir ki, hakimiyət mənsub olduğu etnosun yaradıcılıq istedadını, mənəvi iradesini, ictimai-siyasi fəallığını nəinki məhdudlaşdırır, eksinə, onun qarşısında, təbii ki, mövcud şərait hədudunda hər cür imkanlar açıdır.

Akademik Ramiz Mehdiyev yazır: "Qacarların hakimiyətinin son dövrünə nezər salıqda biz açıq-aşkar mərkəzi hökumətin zəiflədiyi, feodal hakimlərin, nüfuzlu ordu komandanlarının mərkəzə hesablaşmayacaq qədər gücləndiyinin şahidi olur. Yaranmış vəziyyət siyasi hakimiyətə fars əsili memurların, xüsusi də ingilislərin dəstəyi ilə çoxalmasına, onların həllədici vəzifələrə irəli çəkilməsinə münbit zəmin hazırlamışdır. İller sonra həmin memurlardan biri, Qacar or-

dusunun polkovniki, qatı fars milletçisi Rza şah Pehləvi (1878-1944) ingilislərin bilavasitə hərbi və maddi dəstəyi ilə 1925-ci ildə hakimiyəti elə keçirir".

Göründüyü kimi, kitabda Qacarlar siyasi aqibəti mərkəzləşmiş dövlət qurmaq (ve onu idarə etmək) üçün tələb olunan təxirəsalınmaz tədbirlər görmək barədəki tarixi təcrübəyə əsaslanan ideya-anlayışlara çox aydın bir şəkilde izah olunur.

Müəllif yenidən xanlıqlar dövrü qaydaraq təkzib olunmaz bir qanunayğunluq təqdim edir: "Təxunduğumuz faktları ümumiləşdirib təhlil etdikdə maraqlı bir qanunayğunluqla rastlaşmamız göz önündədir. Həmin qanunayğunluq isə öz hakimiyəti, taxt-taci naminə çarizmə müttəfiqlik münasibətlərinə gedən Azərbaycan xanlarının hamisının facieli sonluğundan ibarətdir. İbrahim xanın və ailəsinin qətli, Səlim xanın və Mustafa xanın Azərbaycandan dərəcən salınması bunun ən bariz nümunələrinə təşkil etməkdər. Həqiqətən də bütün bunlar ətrafinda çox ciddi düşüncüləsi faktlardır!".

Xanlıqlar dövründə erməni məsələsi kitabda bilavasitə mənbələrə dayanılaraq bütün təfsilatı (ve metafizikası) ilə təhlil edilib ümumiləşdirilir. Həmin mənbələrdən biri 1805-ci il mayın 14-də Qarabağ xanlığı ilə Rusiya imperiyası arasında imzalanmış Küräkçay müqaviləsidir. Kitabda göstərilir ki, "müqavilənin metnində Qarabağdakı erməni melikləri, onların hüquqları, yaxud siyasi vəziyyəti haqqında bir müddəə bele mövcud deyil. Şübhəsiz ki, əger həmin dövrə ermənilər Qarabağ xanlığının ictimai-siyasi həyatında ciddi nüfuz və təsir sahibi olsaydılar, Rusiya onlardan təzyiq

aləti qismində istifadə etmək imkanından mütləq şəkildə bəhreləndi. Onlar üçün müəyyən imtiyazlar və xüsusi status tələb edildi".

Başqa bir mühüm mənbə Fətəli şah Qacarın 1800-cü ilin oktyabrına aid fermanıdır. Həmin ferman tam aydınlığı ilə nümayiş etdirir ki, erməni katolikoslarını tutduqları vəzifəyə məhz şah təsdiq etməli idi... "Sual olunur ki, əger ermənilərin İrevan ərazisində müstəqil dövləti var idisə, onların katolikosunu niyə erməni hökmətlərini verirdilər? Qoyulan suallar ətrafında ermənilərdən dənha çox onların yalnız təbliğatına alet olan bəzi əcnəbilər bir qədər dərindən düşünə biləydi, çox yaxşı olardı".

Xanlıqlar dövründə erməni məsələsi kitabda bilavasitə mənbələrə dayanılaraq bütün təfsilatı (ve metafizikası) ilə təhlil edilib ümumiləşdirilir. Həmin mənbələrdən biri 1805-ci il mayın 14-də Qarabağ xanlığı ilə Rusiya imperiyası arasında imzalanmış Küräkçay müqaviləsidir. Kitabda göstərilir ki, "müqavilənin metnində Qarabağdakı erməni melikləri, onların hüquqları, yaxud siyasi vəziyyəti haqqında bir müddəə bele mövcud deyil. Şübhəsiz ki, əger həmin dövrə ermənilər Qarabağ xanlığının ictimai-siyasi həyatında ciddi nüfuz və təsir sahibi olsaydılar, Rusiya onlardan təzyiq

"Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi ərsi sənədlər işığında" kitabı, sözügedən dövrün mədəniyyətindən qısaca da olsa (çünki həmin mövzu kitabın predmetinə bilavasitə daxil deyil), söhbət açır:

Komitə sədri: Azərbaycan terrorizmi beynəlxalq sülh üçün ən ciddi təhlükələrdən biri hesab edir

Azərbaycan terrordan eziyyət çəkən bir ölkə kimi dünyada baş verən terrorizmi beynəlxalq sülh üçün ən ciddi təhlükələrdən, müasir bəşeriyətin üzələşdiyi ən amansız bəyalardan biri hesab edir. Eyni zamanda, biz bu ümumbehəri bələni doğuran səbəblər və onun yayılması şərait yaranan şartlarından ciddi mübarizə aparmalıyıq.

Bunu Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı Türkiyənin İstanbul şəhərində İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) Xarici İşlər Nazirliyi Şurasının növbədən karar iclasında çıxışı zamanı bildirib.

M.Qurbanlı deyib ki, həll olunmamış silahlı münaqişələr, işgalçi siyaset, qeyri-humanist və nifret təbliğatının yayılması, irqçılık, islamofobiya və ksenofobiyanın digər formaları xüsusi narahatçılığımıza sebəb olmalıdır: "Dünyanın bir çox yerlərində davam edən silahlı münaqişələr, baş verən terror hücumları, eləcə də dünyanın müxtəlif

yerlərində islamofobiya, dözmüslülük, irqçılık və ksenofobiya kimi yüksələn trendlər beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin təmin olunmasına yönəlmış hazırkı beynəlxalq mexanizmlərin yetərsizliyini nümayiş etdirir. Buna görə də, coğrafiyamızdakı münaqişələrin həllinə, terrorizmə qarşı mübarizədə qəti mövqeyə, bütün üzv dövlətlərin ərazi bütövlüyü və suverenliyinin qorunmasına yönələn birgə səylərimiz çox vacibdir".

Ermenistanın Azərbaycan torpaqlarının 20 faizi hələ də işğal altında saxladığı xatırladan komite sədri bildirib ki, təkçə 1989-1994-cü illər ərzində münaqişə dövründə Ermenistanın ölkəmizə qarşı təşkil etdiyi və bilavasitə məlki əhaliyə qarşı yönelik terror kampaniyası nəticəsində minlərlə insan həlak olub və yaralanıb: "Heç şübhəsiz ki, bu terror kampaniyasının kulminasiyası, 1992-ci ilin 26 fevral tarixində Azərbaycanın Xocalı şəhərində baş vermiş soyqırımı cinayətidir. Bir

"Hakimiyətlə xalqın yaxınlaşması şifahi xalq yaradıcılığının, xalq sənətinin, aşiq ədəbiyyatının inkisafında və nəhayət, yazılı ədəbiyyatda folklor ənənələrinin qüvvətlənməsində mühüm rol oynamışdır. XVIII əsrde Molla Penah Vəqifin şeirlərində xalq hayatı və sədə insanlar, ölkə təbiətinin real mənzərələri terənnüm olunmuşdur".

Yeri gəlmişkən, men hələ 1991-ci ilde "XVIII əsr Azərbaycan ədəbi dili" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişəm. Odur ki, əminliklə deye bilərəm: Azərbaycan Səfəvilərinin milli (və siyasi) mərkəzləşdirme təcrübə-ənənələri həmin dövredə qədər davam etsəydi, həm ədəbi dilimizin, həm də ədəbiyyatımızın mövcud intibah imkanları ele bir miqyas alardı ki, sonrakı mərhələlərdə hər hansı təcavüz onu öz mehverindən çıxara bilmezdi.

Kitaba Azərbaycan dilinə tərcüməsi ilə birləşdikdə son dərəcə qiyamli mənbələrin, onların izahının, eləcə də xanlıqlar dövrü tarixi şəxsiyyətləri, hadisələri barədə dəqiq məlumatların əlavə edilməsi böyük məmənluq doğurur.

Kitabda dərin analitik təhlil, mükməmel məntiqi-fəlsəfi ümumişdir ilə yanaşı, hər cəhətdən canlı bir epos təhkiyesi də var ki, oxucunu sona qədər öz təsiri altında saxlamaqla ona həm məlum mənbələrə yeni gözə baxmağı öyrədir, həm də üzə çıxarılmış yeni mənbələrdəki məlumatların həyecanını yaşamağı aşılıyor. Eyni zamanda, tarixlə bu günün arasında ele bir körpü salır ki, tarixdə bu gün, bu gündə isə tarix bütün əzələləri ile görünür.

Heç şübhəsiz, bu fundamental tədqiqatın deyərini bir məqalə ilə müəyyənələşdirmək mümkün deyil. Men yalnız ilk təəssüratlarını bildirdim. Əsərdə irəli sürülmüş hər bir müddəə, müləhizə isə geniş müzakirələrin predmeti olmaqla laşıqdır.

Akademik Ramiz Mehdiyev "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi ərsi sənədlər işığında" kitabı, sözügedən dövrün mədəniyyətindən qısaca da olsa (çünki həmin mövzu kitabın predmetinə bilavasitə daxil deyil), söhbət açır:

gecədə erməni silahlı birləşmələri tərəfindən həyata keçirilmiş qırğın nəticəsində 106 qadın, 63 uşaq və 70 yaşlı insan olmaqla 613 nəfər məlki əhali qətlə yetirilib, 1275 sakin girov götürülüb, 150 nəfərin taleyi isə naməlum qalmaqdadır".

Qeyd edək ki, toplantıda 42 ölkənin dövlət və hökumət nümayəndələri iştirak ediblər. Toplantı qapalı iclaslarla işini davam etdirib. Sonda İstanbul Beyannaməsi qəbul olunub.

Naxçıvan Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyası yenidən qurulub

Martın 27-də Naxçıvan Neft və Qaz Məhsulları Təminatı Müəssisəsinin Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyası yenidənqurmadan sonra istifadəyə verilib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin mətbuat xidmətindən AZERTAC-a bildirilib ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talibov açılışı bildirən lenti kəsib. Naxçıvan Neft və Qaz Məhsulları Təminatı Müəssisəsinin direktoru Behruz Əzimov çıxış edərək deyib ki, Maye-Qaz Anbarında ve Qazdoldurma Stansiyasındaki binalar, çənələr, elektrik avadanlıqları, bo-

sı Ali Məclisinin Sədri Vasif Talibov Naxçıvan Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyasının istifadəyə verilməsi münasibətilə kollektiv təbrik edərək deyib: Bu gün ölkəmizdə insan amilinə yüksək qiymət verilir. İnsanların təhlükəsiz və rahat yaşayışı diqqətdə saxlanılır. Muxtar respublikada da bu istiqamətdə tədbirlər görülür. Uzun illərdir fealiyyət göstəren Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyası istismar müddətini başa vurmüşü. Bu da həmin ərazidə yaşayanlar və işçilər üçün təhlükə yaradırdı. Ona görə də Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyasının yenidən qurul-

rular və digər avadanlıqlar 1961-ci ilde istismara verilmişdi. Bütün avadanlıqlar və tikililər istismara yararlılıq müddətini başa vurmış, kompressor və nasoslar köhnəmiş, istismara yararsız vəziyyətə düşmüşdü. Həmçinin alternativ enerji mənbəyi olmadıqdan enerji kəsilən zaman çətinliklə yaranırdı. Eyni zamanda, müəssisə yaşayış binalarının əhatəsində yerləşdiyindən təhlükə yaradırdı. Ali Məclis Sədri tapşırıqından sonra müvafiq ərazi seçicilərək müasir kompleks inşa olundu. Bu da imkan verəcəkdir ki, muxtar respublika əhalisinin, müəssisə və təşkilatlarının maye qaza olan tələbatı tam ödənilsin. Behruz Əzimov yaradılan şəraitə görə kollektiv adından minnətdarlıq edib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası

masi üçün qərar qəbul edildi, ərazi seçildi, vesait ayrıldı və bu işlər həyata keçirildi. Yaradılan şərait kollektivin iş şəraitinin yaxşılaşdır-

də qazdoldurma stansiyaları qurulacaqdır. Həyata keçirilən bu tədbirlər nəticəsində yeni iş yerləri da açılacaqdır.

Ali Məclisin Sədri deyib: Müa-

sir Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyasının istifadəyə verilməsi muxtar respublikada fəvqələde halların qarşısının alınması sahəsində həyata keçirilən tədbirlərin tərkib hissəsidir. Çünkü ötən il muxtar respublikada fəvqələde hallar zamanı müəssisə və təşkilatların işinin təşkilinə dair keçirilən müşavirədə qarşıya qoyulan esas vezifələrdən biri də Naxçıvan Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyasının yenidən qurulması idi. Müşavirədən ötən dövrə müvafiq tədbirlər görülmüş, təhlükeli hallar müyyənləşdirilərək aradan qaldırılmışdır. Hazırda muxtar respublikada bütün təşkilatlar və obyektlər fəvqələde hallara tam hazırlıdır.

Ali Məclisin Sədri Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyasının qurulmasına əməyi olanla-

ra təşəkkürünü bildirib, kollektive fealiyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Məlumat verilib ki, yeni tikilmiş Maye-Qaz Anbarı və Qazdoldurma Stansiyasında ümumi tutumu 200 kubmetr olan 4 çən qurulub. Çənlerdə 95,2 ton maye qaz saxlamaq mümkündür. Yenidənqurma işləri zamanı təhlükəsizlik qaydalarına və standartların tələblərinə tam əməl olunub. Müəssisədə müasir soyutma, işçılardırma və video-nezəret sistemləri, hava kompressor, reduktor, rəqəmsal generator, 3 tərəzidən ibarət elektron dolma aparatı və təhlükəsizlik aclarları qurasdırılıb, yanğınsöndürme avadanlıqları qoyulub. Elektron dolma aparatı vasitesilə 40 saniyədə istenilən ölçüdəki balonları doldurmaq mümkündür. Yeni nasoslar isə saatda 15 ton maye qaz boşaltmaq gücünə malikdir.

Müəssisədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Fövqələde Hallar Nazirliyi tərəfindən 24 saat təhlükəsizliyə nəzarət olunur. Hər han-

Hikmət Babaoglu: Azərbaycanda həyata keçirilən islahatlar strateji xarakterlidir

"Azərbaycanda həyata keçirilən islahatlar strateji xarakterlidir və uzunmüddətli perspektiva hesablanıb. Ötən illər Azərbaycanın iqtisadi, mədəni, elmi və intellektual inkişafı ilə yadda qalıb". Bunu SİA-ya açıqlamasında "Yeni Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, Milli Məclisin deputatı Hikmət Babaoglu deyib.

Deputatin sözlərinə görə, həzirdə Azərbaycanın özünəməxsus iqtisadi modeli formalaşmaqla Azərbaycan keyfiyyətə özünüñ yeni inkişaf mərhələsini qədem qoyub: "Bu isə imkan yaradır ki, Azərbaycanda sosial sahədə islahatlar həyata keçirilsin, şəhid ailələri, sosial yardımə ehtiyacı olan təbəqəyə yenidən müavinətlər verilsin və bu sahədə dərin islahatlar aparılsın. Əslində biz diqqət

etsək görəcəyik ki, 2014-cü ildən davam edən siyaset hüquqi islahatlar, konstitusion islahatlar, idarəetmədə islahatlar və nəhayət, sosial sahədə islahatlarla müşayiət edildi. Ardiciliğə diqqət etsək görəcəyik ki, bunlar bir-birini təmamlayan və əslində bir-birini qidalandırın bütöv bir təmin mühüm komponentləridir. Çünkü hüquqi islahatlar aparıb qanunvericiliyi dəyişmək olmasa, yeni iqtisadi münasibətlər yaratmaq mümkün deyil. Yeni iqtisadi münasibətlər yaranımasa isə keyfiyyətə iqtisadiyyati yeni mərhelepə daşımaq mümkün deyil. İqtisadi dividentləriniz, gəlirləriniz arzuolunan səviyyədə olmasa, sosial islahatlar həyata keçirmek mümkün deyil.

Göründüyü kimi, bu siyaset

ardiciliqlə həyata keçirildi və bu gün öz behərəsini verməkdədir. Ona görə də əger hazırkı mərhələdə bir daha Azərbaycan Prezidentinin ölkə xalqına Novruz bayramı təbrikində olan tezislərinə diqqət yetirsək, görəcəyik ki, islahatlar bundan sonrakı mərhələdə də davam etdiriləcəkdir. Çünkü Azərbaycan cəmiyyəti dinamik cəmiyyətdir və onun iqtisadi sistemi də dinamikdir. Azərbaycanda daima müxtəlif axtarışlar, müxtəlif yeni formalar tapılmaqla Azərbaycan cəmiyyətinin inkişafını təmin etmək üçün ciddi esaslar var. Əlbəttə ki, bundan başqa Azərbaycan dövləti tərəfindən qəbul edilmiş xüsusi proqramlar var ki, bunlar da bütövlükdə Azərbaycanın həm regionlarının inkişafı məsələsini həll edir, ölkəmizdə

sənayenin, qeyri-neft sektorunun inkişafını təmin edir, həm de sozial feallığın artırılması və əmək bazarına yeni qüvvələrin çıxarılması məsələsinə öz töhfəsini verir. Bunlar isə heç şübhəsiz ki, bütövlükdə əmək mehsuldarlığını artırımaqla Azərbaycanı regionun ən böyük sənaye ölkəsinə çevirir. Çünkü Azərbaycanda dinamik əhali artımı prosesi var.

Azərbaycan əhalisinin sayı 10 milyona yaxındır və buna uyğun olaraq da hər il əmək bazarına yeni əmək qüvvəsi çıxır ki, bu da mütləq ölkədə olan iqtisadi münasibətlərə, istehsal münasibətlərinə cəlb olunmalıdır ki, ölkənin iqtisadiyyatında inkişaf baş versin. Bax, bu istiqamətdə də biz diqqət yetirsək görəcəyik ki, həm peşə vərdişlərinin aşınması və öyrə-

nilməsi, həm təhsil sahəsində islahatların aparılması, həm uzunmüddətli perspektivdə müasir texnologiyalarla işləmək vərdişinin əldə olunması istiqamətdə də işlər aparılır. Dolayısı ilə biz bütün sahələrə nəzer salsaq görəcəyik ki, Azərbaycanda həyata keçirilən islahatlar kompleks xarakter daşıyır və Azərbaycan Prezidentinin imzaladığı hər bir Sərəncam məhz ölkəmizin bu münasibətləri bir addım daha irəliyə daşıyır".

Deputat: 2019-cu il həyatımıza sosial müdafiə və sosial-rifah ili kimi daxil olub

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədr müavini, YAP Siyasi Şurasının üzvü Musa Quliyevin www.yap.org.az saytına müsbəhəsi

-Musa müəllim, məlum olduğu kimi, ölkəmizdə davamlı olaraq islahatlar həyata keçirilir. Bu islahatların əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

-Məlumdur ki, Azərbaycanın inkişaf modelinin ən səciyyəvi cəhətlərindən biri ölkədə genişməz mümləti islahatların həyata keçirilməsi ilə bağlıdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirildiyi siyasi xətti bütün istiqamətlərdə uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev son 15 ilde ölkəmizdə islahatlar kursunu daha da dərinləşdirib. 2003-cü ildən bəri Azərbaycanda Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsi əsasında ölkənin inkişafının ardıcılılığını təmin etmek, milli iqtisadiyyatın rəqabət-qabiliyyətliliyini gücləndirmək məqsədile yeni nəsil iqtisadi islahatlar həyata keçirilir. Aparılan islahatlar indiki şəraitdə Azərbaycanın qarşısında yeni inkişaf perspektivləri açan fundamental faktorlar qismində çıxış edir.

Bilirsiniz ki, hazırda Azərbaycan dünənə dinamik inkişaf edən və yüksək rəqabət qabiliyyətinə malik iqtisadiyyata malikdir. Son 15 ilde həyata keçirilən müxtəlif təşviq tədbirləri, islahatlar və maliyyə teminatının gücləndirilməsi sayəsində milli iqtisadiyyatımız 3,3 dəfədən çox artıb ki, bu da dünya üzrə rekord göstərir. Əlamətdar haldır ki, son illərdə milli iqtisadiyyatımızda neftdən kənar sektorun xüsusi cəkisi getdikcə artır. Hazırda ölkəmizdə ÜDM istehsalında qeyri-neft sektorunun xüsusi cəkisi 70 faizi töbü.

Respublikamızda reallaşdırılan islahatların mühüm bir bloku institutional sferanı əhatə edir. 2019-cu ilin əvvəlindən ölkəmizdə struktur islahatları Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsi əsasında da-ha aktiv fazaya daxil olub. Dövlət başçısı tərəfindən 14 yanvar 2019-cu il tarixində və ondan sonrakı günlərdə struktur islahatları istiqamətdə mühüm qərarlar qəbul edilib. Reallaşdırılan struktur islahatlarının əsas məqsədi idarəetmədə əvvəlkiyi və səmərəliyi artırmaq, cəmiyyətdə formalanşan yeni çağırışlara və iqtisadiyyatda baş verən struktur dəyişikliklərinə adekvat uyğunlaşmanı təmin etməkdir. Bu islahatlar artıq müsbət nəticələrini göstərməkdədir.

-Son vaxtlar sosial sahədə də mü-hüm addımlar atılmaqdadır. Bu fakt Azərbaycanı sosial dövlət kimi necə səciyyələndirir?

-Bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ölkədə sosial məsələlərin həllini, əhalinin rifahının yüksəlməsini prioritet məsələ hesab edir və ölkəmizdə bu istiqamətdə ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. Bilirsiniz ki, 2019-cu il həyatımıza sosial müdafiə və sosial-rifah ili kimi daxil olub. 2019-cu ilin ilk iki ayında sosial sahədə atılan addımlar heç də təsadüfi, hər hansı impulsiv qərar deyil. Bu addımlar planlı, Azərbaycan dövlətinin sosial iqtisadi inkişafına uyğun, dövlət büdcəsinin imkanlarına, hazırlanmış programlara uyğun olaraq həyata keçirilir. İmzalanmış son sərəncamlar da bir və ya iki ayın işi deyil, onların üzərində aylardır ki, iş gedib.

Sərəncamlar imzalanmamışdan önce onların maliyyə tutumluğunu, əhatə edəcək əhalinin sayı, inflyasiyaya dayanıqlığı hesablanıb. Bütün bunlar sadə məsələlər de-

yil, uzun illər görülen, hesablanan işləri mentiqi nəticəsidir. Prezident İlham Əliyev də bəyan edib ki, 2019-cu il əhalinin sosial müdafiəsi sahəsində xüsusi bir il olacaq. Yəni, 2017-ci il iqtisadiyyatımızın sabitləşməsi, 2018-ci il iqtisadi inkişaf, 2019-cu il isə sosial inkişaf və rifah ili kimi xalqımızın tarixine düşəcək.

Azərbaycan Prezidentinin əhalinin sosial müdafiəsi istiqamətinde atdığı addımlar, xalqın lideri kimi xalqın qayğısına qalmamasının əyani nümunəsi və ifadəsidir. Son zamanlar həm sosial müavinətlərin, pensiyaların, təqaüdlərin, minimum əmək haqlarının və əhalinin rifahına təsir edən digər qərarların verilməsi də bu baxımdan böyük önem kəsb edir. Bütün bunlar konkret olaraq dövlətin inkişafı, əhaliyə yönəlik siyasetin nümunəsidir.

Ölkə başçısı tərəfindən imzalanan sərəncamlar təxminən 3 milyon yaxın insanı əhatə edir. Bununla dövlət büdcəsinin üçdə birindən çoxu sosial xərclərə yönəlmüş olur ki, bu da büdcəmizin sosial yönümlü olduğunun əlamətidir. Ölkə başçısının da söylədiyi kimi, bu sərəncamlar davamlı olacaq. Minimum, orta aylıq əmək haqları, pensiyaları artacaq, yeni iş yerləri açılacaq, bütün bunlar əhalinin sosial rifah halının güclənməsinə, ölkəmizi sosial rifah dövlətinə getirib çıxarácaq. Bu, bir dəha göstərir ki, Azərbaycan dövlətinin məhiyyəti sosial müdafiə, sosial rifah və vətəndaşa yönəlik siyaset istiqamətində quşulub. Beləliklə, Azərbaycan dövlətinin siyasetinin əsasında xalqın rifahının yüksəlməsi dayanır.

Bakı Ali Neft Məktəbi 4-cü SOCAR Beynəlxalq Forumuna ev sahibliyi edəcək

Bakıda SOCAR-in dəstəyi, Bakı Ali Neft Məktəbinin (BANM) və Böyük Britaniyanın "Confidence Capital Ltd" şirkətinin birgə təşkilatçılığı ilə 4-cü SOCAR Beynəlxalq "DOWNSTREAM Xəzər və Mərkəzi Asiya: Neft Emalı, Neftkimya, Ticarət, Logistika" Forumu keçiriləcək. Azərbaycan xalqının ümumiyyəti Heydər Əliyevin anadan olmasının 96-ci ildönümüne həsr olunan SOCAR-in Beynəlxalq Forumu aprelin 22-dən 25-dək davam edəcək.

Regionun neft təqvimində ən mühüm hadisələrdən olan SOCAR Beynəlxalq Forumunun məqsədi Xəzər və Mərkəzi Asiya regionunda karbohidrogen ehtiyatlarının ticarəti və satışı məsələləri üzrə ən son tendensiyalar və inkişaf perspektivlərinin təhlil edilməsi.

Forum, həmçinin neft-qaz sənayesinin inkişafının əsas istiqamətləri haqqında strateji qərarlar vermək və gündəlik əməliyyatlar aparmaq üçün praktiki informasiyaların əldə edilməsinə imkan yaradan unikal platformadır.

Tədbirdə Azərbaycanın dövlət və hökumət nümayəndələri, SOCAR-in rəhbər heyəti və struktur bölmələrinin rəhbərləri, bir çox ölkələrin sahə nazirliklərinin və transmili neft-qaz şirkətlərinin rəhbər nümayəndələrinin iştirakçıları gözlənilir.

SOCAR-in IV Forumunun təşkilatçıları tərəfindən iştirakçılar üçün unikal və zəngin texniki səfər programı da hazırlanmışdır. Belə ki, iştirakçılar ilk dəfə olaraq 2018-ci ildə istismara verilən SOCAR-in Karbamid Zavoduna, Sumqayıtda yerləşən "SOCAR Polymer"ə, həmçinin Səngəçal terminalına səfər edəcəklər.

Qeyd edək ki, hər il Forumda böyük neft-qaz şirkətləri, neft emalı zavodları, ticarət şirkətləri, limanlar, terminallar, banklar və analitik agentliklərdən 300-dən çox rəhbər işçi və aparıcı mütəxəssislər iştirak edirlər. Yalnız ötən il Forumda iştirak üçün dünyadan 30-a yaxın ölkəsinin neft-qaz sektorunun aparıcı müəssisələrinin rəhbər nümayəndələrindən ibarət 230-a yaxın iştirakçı qatılmışdı.

Xatırladaq ki, Forumda iştirak üçün qeydiyyat <http://socarforum.com> saytında həyata keçirilir.

**Zəmin Məmmədov,
"iki sahil"**

İİV/QiCS: Vaxtında qoyulan diaqnoz...

Bu il yanvarın 1-nə olan məlumatə görə, ölkədə İnsanda İmmunçatışmazlığı Virusuna (İİV) yoluxan 6538 nəfər Səhiyyə Nazirliyinin Respublika QiCS-lə Mübarizə Mərkəzində qeydiyyata alınıb. Onların 4028 nəfərini (71 faizini) kişilər, 1633 nəfərini (29 faizini) qadınlar təşkil edir. Qeydiyyatda olanların 80,7 faizi 25-49 yaş qrupu şəxslər, 2 faizi 17 yaşından olanlar, 25 faizi isə QiCS mərhələsindəkilərdir.

Bu barədə jurnalistlərə "KIV-lərin QiCS-lə bağlı stiqma və diskriminasiya-ya qarşı mübarizədə rolü" mövzusunda təlimdə Respublika QiCS-lə Mübarizə Mərkəzinin Ambulator yardım şöbəsinin müdürü Güneş Cəfərova məlumat verib. G.Cəfərova bildirib ki, Azərbaycanda ilk İİV-lə yoluxma faktının aşkarlandığı dövrən ötən ilin sonuna qədər (1987-2018) 7408 şəxsə bu virus aşkar edilib ki, onlardan 969 nəfəri artıq dünyasını dəyişib.

Şöbə müdürü onu da bildirib ki, bu virus daha çox inyeksion narkotik vasitələrinin istifadəçiləri arasında yayılıb. Bunu belə, valideynlərində olmadığı halda 5 uşaqda da İİV-lə yoluxma aşkar edilib ki, bunun tibb işçilərinin sehlənkarlığı səbəbindən baş verdiyi ehtimal edilir.

Qazanılmış Immun Çatışmazlığı Sindromunun (QiCS) ilk mərhələsi olan İİV-lə bağlı ölkəmizdə mövcud vəziyyəti, gənclər arasında bu xəstəliyin yayılma təhlükəsi, virusdan qorunmanın əsas yollarını diqqətə çatdırın. G. Cəfərova qeyd edib ki, bu virusa yoluxmuş insanlar immunitetin kəskin zəifləməsi neticəsində bir çox xəstəliklərə əsənləqlə tutulur və neticədə ölüm riski artır. Vurğulanıb ki, bununla mübarizə istifadə edən Azərbaycan İİV-lə yoluxma səviyyəsi aşağı olan ölkələr sırasına daxildir: "Xəstəliyə və virusa qarşı vaksin və tam müalicə mövcud deyil. Lakin vaxtında qoyulan diaqnoz ölüm hallarının karşısını ala bilər. Özünü

elə de bürüzə verməyən İİV-in gizli mərhələsi bəzən 10 il qədər davam edə bilər. Dünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya ölkələrində infeksiyaya yoluxanların üçdəbir, bəzən isə 50 faizi bundan xəber-sizdir. Virusun ötürülmə səbəbləri arasında qanköçürmə 92,5 faizlə birincidir. Bundan başqa, virus cinsi, parenteral, o cümlədən anadan uşaqla yolla da ötürülə bilir".

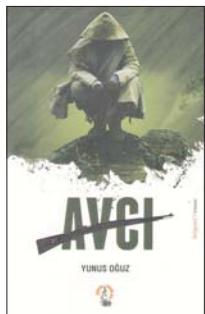
Əhalini bu barədə məlumatlandırmağın vacibliyini vurğulayan şöbə müdürünin sözlərinə görə, xəstəliyin müalicəsi zamanı fasiləyə yol verilməməli və bu proses davamlı şəkildə aparılmalıdır ki, virusun qanda konentrasiyası daim aşağı vəziyyətdə qalsın: "İİV-lə mübarizə zamanı istifadə edilən dərmanlar ömürlük qəbul edilməlidir və bu, kifayət qədər maliyyə vəsaiti tələb edir. Lakin həmin dərmanların hamısı dövlət vəsaiti hesabına təmin edilir".

Mərkəzin media-treneri Ceyhun Nəcəfov virus və xəstəlikle bağlı media standartları, xəbərin təqdimədilmə qaydası, cəmiyyətin düzgün məarifləndirilmə forması barədə məlumat verib.

Qeyd edək ki, Respublika QiCS-lə Mübarizə Mərkəzi, QiCS, Vərəm və Malyariya ilə Mübarizə üzrə Qlobal Fondu dəstəyi ilə baş tutan təlimdə "İİV infeksiyasi/ QiCS haqqında məlumat: Dünyada və Azərbaycanda İİV epidemiyası ilə bağlı vəziyyət", "KIV-lərin QiCS-lə bağlı stiqma və diskriminasiya-ya qarşı mübarizədə rolü", "Stiqma və diskriminasiya: Sifir diskriminasiya" mövzularında təqdimatlar edilib, jurnalistləri və tələbələri maraqlandıran sullar cavablandırılıb.

**Ceyhun Piriyev,
"iki sahil"**

YUNUS OĞUZUN "OVÇU" ROMANI TÜRKİYƏDƏ ÇAP EDİLİB

Yazıcı-publisist, tarixi romanlar müəllifi Yunus Oğuz yaradıcılığında növbəti uğura imza atıb. Olaylar.az xəbər verir ki, əsərləri türk dünyasında da böyük maraq doğuran və ayrı-ayrı xalqların dilinə tərcümə olunan yazıcının "Ovçu" romani Türkiyədə türk dilində çapdan çıxıb.

Kitab Türkiyədəki "Cahan yayıcı Erol Cahangir" nəşriyyatı tərəfindən çap edilib.

Qeyd edək ki, Yunus Oğuzun "Ovçu" romani 2016-ci ilin aprel döyüslərinə həsr olunub.

İSMAYILLININ DAHA BİR KƏNDİNDƏ "MAVİ YANACAQ" SEVİNCİ

S O C A R - i n "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi tərəfindən respublikada qaz təchizat sisteminin yenidən qurulması, kənd və qəsəbələrin qazlaşdırılması həmçinin uzun müddət tebii qaz almayan yaşayış məntəqələrinin yenidən "mavi yanacaq"la təmin edilməsi istiqamətində görülen məqsədönlü tədbirlər 2019-cu ildə de davam etdirilməkdədir.

Novruz bayramı günlərində, daha dəqiq desək, martın 25-də İsmayıllı rayonunun Qalacıq kəndine ilk dəfə tebii qazın verilməsi kənd sakinlərinin böyük sevincinə səbəb olub. Bu münasibətlə keçirilən tədbirdə rayon İcra Hakimiyətinin və "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin təmsilçiləri, ictimaiyyət nümayəndələri iştirak edib. Bildirilib ki, 655 fərdi evdən ibarət olan kəndin qazlaşdırılması üçün birpilləli sistem əsasında ümumi uzunluğu 58 min 308 metr müxtəlif diametri metal borularla daşıyıcı, paylayıcı və məhəllədaxili qaz xətləri çəkilmiş, mənzillərə saygac və fərdi tənzimləyici quraşdırılmışdır.

Yeni qazlaşdırılan yaşayış sahələrində qaz şəbəkəsinin qurulmasında "birpilləli" tənzimləmə sistemi tətbiq edilib ki, bu da her bir abonentin fərdi qaz tənzimləyicidən istifadə etməsinə və istehlakçıları ötürülən qazın sabit rejimde saxlanılmasına zəmin yaradır.

Tədbirdə çıxış edən sakinlər kəndə tebii qazın verilməsinə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

MƏRKƏZİ LABORATORİYADA TƏLİM

"Azərsu" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti (ASC) içmeli su və tullantı sularının tədqiqi sahəsində kadr hazırlığına xüsusi diqqət yetirir. Bu məqsədə Səhmdar Cəmiyyətin idarə və müəssisələrinin laboratoriyalarda fealiyyət göstərən 30-dək mütxəssis iştirak edib.

Kadrların bılık və bacarıqlarının artırılması və təkmiləşdirilməsi məqsədilə "Azərsu" ASC-nin Mərkəzi Laboratoriyasında növbəti təlimlər yekunlaşdır. "Laboratoriya işinin təşkili və kimyevi-bioloji analizlərinin aparılması" mövzusu üzrə keçirilən nəzəri və praktiki təlimlərdə "Azərsu" ASC-nin idarə və müəssisələrinin laboratoriyalarda fealiyyət göstərən 30-dək mütxəssis iştirak edib.

Təlim müddətində iştirakçılarla Mərkəzi Laboratoriyanın fealiyyəti və iş prinsipləri barədə məlumat verilib, analiz prosedurlarının bütün mərhələləri ətraflı izah edilir. Mütxəssisler içmeli su və tullantı sularının standartları və keyfiyyət parametrləri haqqında biliklərini artırmaqla, nümunelerin götürülməsi, saxlanması və daşınması işini dərinlənmiş öyrənilər. Təlim prosesində içmeli su və tullantı sularının fiziki-kimyevi, organoleptik göstəricilərin tədqiqinə xüsusi diqqət yetirilib. Eyni zamanda, iştirakçılar mikrobioloji parametrlər və analizlərin təşkili, keyfiyyətə nəzarət tədbirləri haqqında nəzəri və praktiki biliklərə yiyələniliblər.

Təlim iştirakçıları nəzəri biliklər əldə etməklə yanaşı, laboratoriya quraşdırılmış ən müasir texnologiyalara əsaslanan cihaz və avadanlıqların iş prinsipləri ilə də tanış olublar. Laboratoriya mütxəssisləri sənədləşmə, nəticələrin qeydiyyatı və hesabatların hazırlanması kimi texniki proseslərlə tanış olmaq imkanı qazanıblar.

**Orxan Vahidoğlu,
"iki sahil"**

Dağıdıcıların "Novruz hesabatı"

Hər bir bayram tədbiri keçilən yoluñ hesabatı, qarşısındaki dövrün prioritətlərinin müəyyənləşdirilməsi kimi dəyərləndirilir. Hər dəfə bizləri belə bir sual düşündürür ki, görəsən özünü müxalifətin "öncülləri" kimi ictimai fikrə sırmaga çalışan, radikal qütbə temsil olunmaları ilə qurur duyan AXCP-Milli Şura" birliliyinin üzvləri özlərinə bu hesabatı verəkən fəaliyyətlərindən doğrudanlı utanc hissi keçirmirlər? Bütün "fəaliyyətlərini" Azərbaycanın eleyhinə təbliğat aparmağa həsr edən əli kərimliləri, cəmil həsənliləri, arif hacılıları görəsən dövlət maraqları düşündürürmü? Şəxsi ambiisiyalarının quluna çevrilən və ünsürlər üçün dövlət maraqları, xalqın mənafeyi hər zaman arxa planda olub. Bu halda onların hələ özlərinə verəcəkləri hesabat ne olacaq.

Ötən ilin Novruz bayramından ətən bu bir ilde dağıdıcı müxalifətin "fealiyyətini" izləsek, ancaq və ancaq ənənəye sadıqlıklarını görərik. Müxalif düşərgənin radikal qanadı üçün xarakterik xüsusiyyətlərdən biri hər bir seçki prosesindən onlara bu və ya digər ad altında yeni qurumun xatire olaraq qalmasıdır. 2018-ci il 11 aprel prezident seçkiləri də düşərgənin "birlik" ənənəsinə uyğun olaraq "Boykotçular və seçkiye qatılmayanlar bloku" adı altında daha bir qurumun yaradılması ilə müxalifətin "fealiyyət" tərixinə yazıldı. Maraqların bir araya gətirdiyi bu "birliklə" ilk əvvəl düşərgənin üzünömürlü qurumları kimi təqdim olunsalar da, seçki prosesi başa çatar-çatmaz "dostluqlarına" vəsi deyirler.

Bu günə qədər "burda mənəm Bağdadda kor xəlifə" devizini özləri üçün fəaliyyət istiqaməti seçən əli kərimlilər seçkiləri yənə də boykot yolunu tutmaqla həm əzifliklərinə, həm də xarici anti-Azərbaycan qüvvələrinə ələtildilər. Seçkilər hər bir siyasi qüvvənin sosial bazasını, nüfuzunu ortaya qoymaq üçün əsas amillərdən birləşdir. Düşünürük ki, özünü müxalif düşərgənin aparıcı lideri kimi ictimai fikrə sırmaga çalışan Ə.Kərimli doğrudan da özünün söylədiyi sosial bazaya, siyasi çekiye malik olsayıdı seçki kampaniyasına qatılıb həmin imkanlarını təqdim edə bilərdi. Prezident seçkilərindən sonra istə icazəli, istərsə də icazəsiz aksiyalara etdikləri cəhdlərdə də onlara verilən dəstəyin hansı səviyyədə olduğu iştirakçıların sayı tərkibindən aydın oldu. Yalnız partiya üzvlərindən, bir də pul vasitəsilə dəvət olunan iştirakçılarından iba-

rət olan mitinqlərə əsl həqiqətdə bu ünsürlərin kimliyinə işq salır, onların meydandanın çıxdan daraldığını nümayiş etdirir. Düşərgə temsilçilərinin özleri də etiraflarında bildirirlər ki, seçkilərdə iştirak edib məğlubiyyətə uğramaq, xalqın etimadını qazanma-maq boykot yolunu tutan ünsürlərin ən böyük qorxusudur. Amma bu əlavəni də etməliyik ki, bu qorxu yalnız bu günün deyil, illərindir. Hər bir seçki prosesindən məğlubiyyətə çıxan bir partianın sonrakı dövründə yənə də sosial dayaqdan, nüfuzdan danışması ne qədər real görünə bilər? Ölək Prezidentinin daim çıxışlarında bildirdiyi kimi, müxalifətin siyasi meydani iqtidarin görüyü işlərindən başqa kimi yağırlıdan vəsaitdən dəhşətindən irəli gəlir. Xarici dayalarının çalğı hava ilə oynayan bu ünsürlər arasında illərdir okeanın o təyindən yağış kimi yağırlıdan vəsaitdən bölgüsü uğrunda mübarizə gedir. Amma unudurlar ki, şəxsi ambisiyalarının quluna çevrilənləri mənəviyyatlarının tamamilə itməsinə getirib çıxırb ki, bunu xarici dəstəkçilərindən millionlar qazansalar da, berpa edə bilmezler. Əli Kərimlinin pulları mənimsemək sahəsində böyük təcrübəyə malik olması hər kəse məlumdur.

Azərbaycan reallıqlarını inkar etmək, hər ugura, atılan addıma qara eynək-dən baxmaq mənəviyyatlılıq, siyasi korluquudur. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin Novruz bayramı ərəfəsində imzaladığı əfv sərəncamı da müxalif düşərgəde maraqlarına uyğun təhlil olundu. Həqiqəti inkar etmək müxalifətədən demək deyil. İqtidarı müxalifətli hər kəs ölkənin inkişaf üçün səy göstərməli, dövlət maraqlarının qorunmasına, ümummilli məsələlərin həllində vahid mövqedən çıxış etməlidirlər. Amma gəlin diqqət yetirək, 20 Yanvar şəhidlərinin anım gündündə, Xocalı soyqırımıının 27-ci ildönümü ilə bağlı keçirilən tədbirdə əli kərimlilər, arif hacılıclar vətəndaşlıq təəssübəşşəliklərini necə nümayiş etdirdilər. Vətəne xəyanət yolunu tutan bu ünsürlərdən bundan başqa addım gözləmek mümkün deyil. Ermenilərlə işbirliyində olan, atdıqları addımları ilə dəstəklərini qabarq şəkil-də bürüze verən əli kərimlilərdən, cəmil həsənlilər-

dən əkrəm naibovlara, rüstəm ibrahimbəyovlara, onların davamçıları sırasında yer alan Norveçin Azərbaycandakı keçmiş səfirinə ermənilərin soyqırıma məruz qaldığını iddia etdiklərinə görə sevgi nümayiş etdirmələri de ötən bu illərin yaddaşaların olaylarindandır. Azərbaycan həqiqətlərini inkar etmək etmək, Vətəne xəyanət yolunu tutmaq heç kəsə başucalığı gətirməyib, getirməyəcək de.

Reallıq budur ki, bu gün sürətlə inkişaf edən Azərbaycanda hansı sahəyə diqqət yetirsək yalnız yeniliyin, tərəqqinin şahidi olarıq. Siyasi korluğunu, qərəzi özləri üçün fəaliyyət istiqaməti seçənlər təbii ki, reallıqla barışmayacaq. Siyasi qısqanlıq hissi, şəxsi ambisiyalarının quluna çevrilənləri, bir sözə, qul psixologiyaları onları hər zaman ictimai qınaqla üzüze qoyub. Hər zaman qeyd etdiyimiz kimi, indi Azərbaycan nə 1990-ci illərin iqtisadi böhran, problemlər içerisinde capalayan Azərbaycanıdır, nə də insanlar bilərkəndən yaradılan gərgin siyasi mühitdə çəş-baş, xaos içerisinde qalan, yolunu müəyyənləşdirməkde çətinlik çəkən xalqdır. Bu gün Azərbaycan dönyanın en qüdretli ölkəleri ilə eyni sırada yer alan siyasi, iqtisadi, demokratik inkişafı, diplomatik uğurları ilə diqqət çəkən ölkədir. Respublikamızın en çətin, möhtəşəm dialoqların gerçəkləşdiyi, dünya birliliyini düşündürən problemlərin, beynəlxalq aləmi narahat edən hadisələrin müzakirəsi üçün seçilən sabit bir məkandır. Ali qanunlarla idarə olunan, insanların azad, sərbəst, əmin-aməniləq şəraitində yaşaması üçün ədalətin qorunub saxlanıldığı bir dövlətdir. Əthalinin da-ha yaxşı yaşaması, firavan həyat sürməsi naməne iqtisadi uğurların sosial islahatların həllinə yönəldilməsi davamlı inkişafı daim yüksək dəyərləndirilir. Son illərdə iqtisadiyyatı 3 dəfədən çox artan, işsizlik 5 faizən, yoxsulluq həddi 5 faizə endirilən Azərbaycanın dövlət büdcəsinin, valyuta ehtiyatlarının artırması da bu inkişafın uğurlu nəticəsidir. Bu uğurları AXC-Müsavat iqtidarı dövrünün qaranlıq məqamları ilə müqayisə etmək kifayətdir ki, hazırda Vətən sevgisindən bəhs edib, reallıqlarımızı görməzdən gələn ünsürlərin əsl simasını görek.

**Yeganə Əliyeva,
"iki sahil"**

Məisət tullantılarının yiğilması ilə bağlı operativ müşavirə

Dünən Xətai Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının səlahiyyətlərinin müvəqqəti icra edən, başçının birinci müavini Rafiq Quluyevin sədrliyi ilə rayonda məisət tullantılarının yiğilması və daşınmasının təkmilləşdirilməsi ilə əla-qədar operativ müşavirə keçirilib.

Müşavirədə Bakı şəhər icra Hakimiyyətinin səlahiyyətli nümayəndəsi Malik Rəhimov, rayon icra Hakimiyyəti başçısının müavini, şöbə müdürüləri, qəsəbə və ərazi inzibati dairələri üzrə başçının nümayəndələri, rayon və qəsəbə bələdiyyə sədləri, Rayon Mənzil-Kommunal Təsərrüfat Birliyi aparatının, Xətai rayon Mənzil Kommunal Təsərrüfat Birliyinin Mənzil İstismar sahələrinin, eləcə də xüsusi təyinatlı MİS rəhbərləri iştirak ediblər.

Müşavirədə rayon ərazisində məisət tullantılarının yiğilması və daşınmasının vəziyyəti müzakirə edilib. Əhəmiyyətli qəsəbə inzibati dairesi üzrə nümayəndəyə sonuncu xəbərdarlıqla şiddətli töhmət elan edilib, eləcə də qəsəbə bələdiyyəsinin rəhbərliyinə

ərazinin təmizliyinə ciddi nəzarət etmədiyinə görə irad bildirilib. Nöqsanlar digər mesul şəxslərin də diqqətinə çatdırılıb. Elan olunmuş "Təmizlik aylığı" çərçivəsində abadlıq-təmizlik işlərinin aparılması, iməciliklərin teş-

kili, bu sahədə mövcud olan neqativ halların aradan qaldırılması istiqamətində müvafiq tapşırıqlar verilib.

Rafiq Quluyev qəbul edilmiş "Azərbaycan Respublikasında bərk məisət tullantılarının idare edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Milli Stratejiya" ilə bağlı rayonun texniki imkanlarından səmərəli istifadə olunaraq, ətraf mühitin mühafizəsi və ekoloji tarzlığın qorunması, sanitər nor-

malara riayət edilməsi və digər zəruri tədbirlərin daha ciddi şəkilde davam etdirilməsi istiqamətində işlərin gücləndirilməsi ilə bağlı tapşırıqlar verib. Bildirilib ki, rayon icra Hakimiyyətinin

haqlı narazılığına səbəb olur. Digər xidmət sahələrinin rəhbərlərinə tapşırılıb ki, qaz və su idarələri ilə birgə rayon ərazisində görülen işlərə nəzarəti gücləndirilsinlər. Tədbirdən sonra ərazilərə baxış

keçirilib və müvafiq tapşırıqlar verilib.

Qeyd edək ki, "Təmizlik aylığı" çərçivəsində və rayon icra Hakimiyyətində məisət tullantılarının yiğilması və daşınmasının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı keçirilmiş müşavirədə verilen tapşırıqların icrası ilə əlaqədar Xətai rayonu ərazisində abadlıq-təmizlik aksiyaları davam etdirilir.

Təmizlik ve abadlaşdırma işləri bu defə rayonun Cavanşir küçəsində aparılıb. İməcilikdə məhəllələrdə sahələrin tərəfindən qanunsuz zəbt olunmuş və çəpərlənmiş ərazilərin çəpərləri sökülb, həmin sahələr məisət tullantılarından və quru otlardan təmizlənilib. Ərazidə olan qanunsuz köşklər xüsusi texnikalar vasitəsilə götürülüb, sahələrin asudə vaxtını və istirahətini təmin etmək üçün abadlıq işlərinə başlanılıb.

Nail Rəhimzadə,
"iki sahil"

Mingəçevir sakini:

Bizi bu əzabdan cənab Prezidentimiz qurtardı

"2015-ci ildə baş veren devalvasiya prosesləri banklara kredit borcu olan vətəndaşlarımızın kredit öhdəliklərinin kifayet qədər artmasına, onların maddi durumlarının pisləşməsinə səbəb oldu. Bankların müştərilərini məhkəmələrə vermələri isə vəziyyəti bir qədər gərginləşdirdi. Belə ki, borc məngənəsində qurta biləməyənlər psixoloji problemlər üzləşdilər". Bu sözləri "iki sahil" qəzeti-nə açıqlamasında Mingəçevir Şəhər Ağsaqqallar Şurasının üzvü Cəlal Həsənov söylədi.

Bildirdi ki, vəziyyətin mürəkkəbliyini nəzərə alan Prezident İlham Əliyev vətəndaşlarını bu çətin durumdan qurtarmaq məqsədi ilə "Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemləri kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Fərman imzaladı və bu məsə-

ləni sadə vətəndaşların xeyrinə həll etdi: "Sevindirici və təqdirəlayiq haldır ki, artıq bir çox məsələlər kimi, bu problem də həll edildi. Bu, vətəndaşlarımızda böyük qürur, iftخار hissi doğurdu və onlara mənəvi-psixoloji rahatlıq gətirdi. Hazırda bankların yüksək faizlə kreditlər təklif etmələrini nəzərə alsaq, bu Fərmanın vətəndaşlarımız üçün nə demək olduğunu təsəvvür etmək çətin olmaz. Xüsusilə təqdirəla-

yıq haldır ki, son vaxtlar dövlət başçısı minimum orta aylıq əməkhaqqının, pensiyaların, müavinətlərin, təqaüdlerin artırılması ilə bağlı bir sıra sərəncamlar və fərmanlar da imzalayıb. Şübhəsiz, mütəxəssislərin inqilabi addım kimi dəyərləndirdikləri bu sənəd də ölkə başçısının ana xətti insanlardır, onların rəhatlığının təmin edilməsidir: "Ölkə başçısı bu addımı ilə "Bizim əsas vəzifəmiz xalqın güzəranını yax-

ılmış parkda son günlər belə səhbətlərin şahidi olduğunu vurgulayan müsahibimiz daha sonra dedi: "Inandırıım siz, bu parka istirahət etməyə gələn şəxslərin demək olar ki, doxsan faizi həmin problemlə kreditdən əziyət çəkirdi. Həmin insanlar möhtəşəm Prezidentimizin məlumat Fərmanından sonra elə sevindilər ki... Açığlı onların sevincini sözə ifadə etməkdə çətinlik çəkirməm. Amma onu deye bilməm ki, bu gün insanlar dövlətin həmişə öz vətəndaşının yanında olduğunu söyləyirlər".

C.Həsənov, həmçinin qeyd etdi ki, cənab Prezident bununla bir daha sübut etdi ki, Azərbaycan dövlətinin siyasetinin ana xətti insanlardır, onların rəhatlığının təmin edilməsidir: "Ölkə başçısı bu addımı ilə "Bizim əsas vəzifəmiz xalqın güzəranını yax-

sılaşdırmaqdır" bəyanatına sadıqlığını bir daha nümayiş etdirdi. Bu, həm də onu göstərir ki, iqtisadiyyatımız güclü, dinamik inkişaf edir, artan gelirlər bu kimi problemlərin həllini sürətləndirir.

Mingəçevir şəhər sakini Nabat Mustafayeva isə bizimlə səhbətində bankdan 2 min dollar kredit götürdüyüünü söylədi: "Biz dolların manata nisbətən

Qvami Məhəbbətoğlu, "iki sahil"

Jala Əliyeva:

Anti-Azərbaycan dairələrə maşalıq edənlərə ən yaxşı sillə elə xalq tərəfindən vurulur

Azərbaycanın uğurlu daxili və xarici siyasetindən qəddi ayılın dağıdıcı müxəlifet zaman keçidkə kiçilib məhv olmasının fərqindədir. Utanmadan "siyasi təskilat", "hüquq müdafiəçisi" adı ilə fəaliyyət göstəren bir qrup mələn hər zaman anti-Azərbaycan şəbəkələrin xidmətçisi olduqlarını bürüzə verərək, ermənipərest mövqə nümayiş etdiriblər. Bu "vətənsevənlər" özlərini guya xalqın hüquqlarının müdafiəçisi kimi özlərini təqdim etsələr də bir dəfə də Xocalı soyqırımı ilə bağlı ağızlarını bele terpetmeyiblər. Ölkəmiz haqqında mənfi imic yaratmağa çalışan bu mələnlər Avropa dövlətlərində "Xocalıya ədalət" kampaniyası adı altında keçirilən tədbirlərdə görmək mümkün deyil. Bu dönenlərdə onlar gözə görünməz olurlar. Bu ünsürlər ancaq dövlətəmiz və dövlətəmizliyinə əleyhinə video-müdəməciyətlər etməklə məşğuldurlar.

Milli Məclisin deputati Jala Əliyeva ikisahil. TV-yə açıqlamasında bildirdi ki, Azərbaycan sürətə inkişaf edən, qloballaşan bir ölkədir. Bütün sahələr günü-gündə inkişaf edir. Bu inkişafı gözü görməyən bəzi qərəzlə təşkilatların alətində çevrilən satılmış bir neçə gənc var ki, onlar sosial şəbəkələr üzərində muzdla xidmət göstərərək, onların verdikləri qəpik-quruş məqəbilində ölkəmizlə bağlı şər və böhtənlərlə dolu çıxışlar edirlər. Hesab edirəm ki, insan öz şəxsi mənəfeyi namine başqa ölkələrdə oturum almaq üçün dövlətinə, Vətənine xor baxma-malıdır. Elə dəyərlər var ki, onlar bizim üçün ömrümüz boyu məqəddəsdir. Müqəddəs olaraq da qalacaq. Bunlar anamız, Vətənimiz, dilimiz, dinimiz, etik dəyərlərimiz, mənəviyyatımızdır. Bunları qorumağa her birimiz borcluyuq. Azərbaycan tarixin bütün dönenlərində təzyiqlərə məruz qalıb. Bütün bunların qarşısının alınması üçün gənclərimiz hər bir zaman öz dövlətinin yanında olmalı, ölkəmizi yaxşı mənada dünyada tərənnüm etməlidirlər. Atılan daşlara vaxtında və sanballı cavablar verilməlidir.

J.Əliyeva bildirdi ki, xalqımız dağıdıcı müxəlifətin kim olduğunu yaxşı bilir. Bu şəxslərin vaxtılı yaritmaz fəaliyyəti sayəsində ölkəmiz xoas, anarxiya meydənına çevrilər. Vətəndaş qarşısundan yaradı, Azərbaycanda yaşayış xalqlar arasında nifaq toxumu səpildi. Yalnız ulu öndər Heydər Gliyev xalqın tekidli tələbi ilə hakimiyətə gəldikdən sonra ölkəmiz sabitliyə, intibahə qovuşdu. Millətin üzqaraları hələ də anlamırlar ki, müxtəlif maddi təkliflər məqəbilində anti-Azərbaycan dairələrə maşalıq edənlərə ən yaxşı sillə elə xalq tərəfindən vurulur.

Şəmsiyə Əliqizi, "iki sahil"

məzənnəsinin 0,78 qəpik olduğu dövrde kredit götürmüştək. 2015-ci ilin fevral ayındakı ilk devalvasiyadan sonra krediti yüksək məzənnə ilə ödəməli olduq. Amma 21 dekabr devalvasiyasında isə ailəmizin ödəniş etmək imkanı olmadığından, Nəticədə götürdüğümüz məbləğ, əger belə demək məmkünə, işləməyə başladı. Buna görə bank bizi məhkəməyə də verdi. Sonradan öyrəndim ki, sən demə, bu problemlə bağlı 311 minden çox insanın işi məhkəməyə göndərilib. Onları, o cümlədən bizi bu əzabdan cənab Prezidentimiz qurtardı. Eşitdiyimə görə, ya-xın günlərdə Məlikiyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının saytında vətəndaşların devalvasiya nəticəsində banka olan borclarının silinən hissəsi ilə bağlı siyahı da yerləşdiriləcək. Bir sözə, həmin Fərman tekce bizim ailəmizi yox, minlərlə bizim vəziyyətdə olan ailələri də sevindirdi. Odur ki, dövlət başçımıza minnətdarlığını bildirirəm".

ERMƏNİSTAN ÜÇÜN VYANA ŞANSI

Məlum olduğu kimi, mərtəbənin 29-da Avstriyanın paytaxtı Vyanada Azərbaycan baycanı Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında görüş keçiriləcək. Hər iki ölkə lideri səviyyəsində keçirilən görüşdə sözsüz ki, Ermənistən-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli yolları əsas müzakirə mövzusu olacaqdır. Ekspertlər görüşün əhəmiyyəti və bu prosesdən gözləntiləri ilə bağlı fikirlərini "İki sahil" qəzeti ilə büləsdülər.

Politoloq Elşad Mirbəşiroğlu açıqlamasında bildirdi ki, Vyanada baş tutacaq görüşdə münaqişənin tənzimlənməsi məsələsinə Ermənistanın yeni hakimiyyətinin necə yanaşması haqqında təsəvvürlərə aydınlıq getirile bilər: "Təbii ki, Nikol Paşinyan hökumətinin münaqişə vəziyyətində necə davranışlığını bilmədiyi göz önündədir. Ən təhlükeli möqam həm də ondan ibarətdir ki, Nikol Paşinyan münaqişə vəziyyətində özünün hakimiyyət maraqları üçün istifadə etməyə çalışır. O, elektoral dairəsinin sürətə daralacağından narahatdır. Çünkü ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyətin düzəldilməsi istiqamətində atacağı addımlarla bağlı konkət plana malik deyil. Hökumətin 5 illik fealiyyət programında yer alan möqamlar da Ermənistanın gələcəyinin yaxşılaşığı haqqında düşünməyə əsas vermir. Bu baxımdan, onun əlində yeganə "silah" münaqişə vəziyyətidir. Bütün hallarda status-kvonun saxlanılmasına çalışır. Çünkü münaqişə vəziyyəti ətrafında yeni yaranan reallıqlar heç də Ermənistanın xeyrinə deyil. Belə ki, Nikol Paşinyan danışçılar formatını dəyişməyə cəhd etsə de buna qarşı ciddi təpki aldı. Bu təpki beynəlxalq xarakterli oldu. Yəni öncə Avropa İttifaqının rəsmiləri, sonra isə ATƏT-in Minsk qrupunun həmsəndləri danışçıların formatının dəyişdirilməsinin müzakirə mövzusu olmadığını qeti şəkilde bildirdilər".

Nikol Paşinyanın zəif idarəcilik təcrübəsi və işgalçi Ermənistəninin heç bir əlavə potensiala malik olmaması başqa amillər üzərində manevr imkanları vermir. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, Vyana görüşündə Nikol Paşinyan ziddiyətli mövqelerini ortaya qoymağə çalışmaqla konstruktiv irəliliyişə mane olmağa səy göstərəcək".

Siyasi ekspert Azər Həsət isə açıqlamasında bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev ilə Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan arasında martın 29-da Vyanada keçirilməsi nəzərdə tutulan görüş elbəttə ki, her iki xalq, her iki ölkə üçün önemli bir hadisədir: "Çünki uzun illərdir ki, həllini gözləyen bu qarşıdurma, bu münaqişə təbii ki, günün birində mütləq hell edilməlidir. Sözsüz ki, bunun da baş vermesi üçün ölkəyə rəhbərlik edən şəxslərin tez-tez temasda olması lazımdır. Lakin təessüflər olur ki, Ermənistən daxili cəvaci-

Politoloq onu da qeyd etdi ki, Nikol Paşinyan qondarma "DQR" rejiminin danışılara ayrıca tərəf kimi qatılmasına nail olmaqla özüne olduqca ciddi siyasi divident qazanmağa ümidi edirdi: "Lakin bu baş vermedi ve Nikol Paşinyan ilk böyük fiaskoya uğradı. Daha bir vacib faktı da unutmaq olmaz. ABŞ Dövlət Departamentinin "Dünya ölkələrinde insan hüquqları haqqında" illilik hesabatında açıq mətnlə qeyd olundu ki, separatçılar Ermenistanın dəstəyi ilə Azerbaycanın Dağılıq Qarabağ bölgəsini və yeddi ətraf rayonu nəzarətdə saxlamadqa davam edirlər. Hesab edirəm ki, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəsi kimi ABS-in bu mövqeyi olduqca əhəmiyyətlidir. Çünkü sənəddə Ermenistanın işğalçılıq siyaseti və separatizmi dəstekləməsi etiraf olunur. Təbii ki, bu həm də ona dəlalət edir ki, münaqişə vəziyyətində Azerbaycanın haqlı mövqeləri artıq davamlı olaraq bəynəlxalq dəstək alır. Nikol Paşinyan üçün belə bir reallıq sözün əsl mənasında "ölüm-qalım" sınığıdır. Çünkü münaqişə vəziyyəti ilə bağlı o, ən azından sələfləri kimi davranmasa devriləcəkdir. Yeni reallıq isə onun sələfləri kimi davranaraq "status-kvo" vəziyyətini saxlamaq imkanlarını əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırır. Bu baxımdan, həm Nikol Paşinyan, həm xarici işlə naziri Zohrab Mnatsakanyan ziddiyətli

Mənsumə Babayeva, *"iki sahil"*

Amerikalı jurnalistlərə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlər çatdırılıb

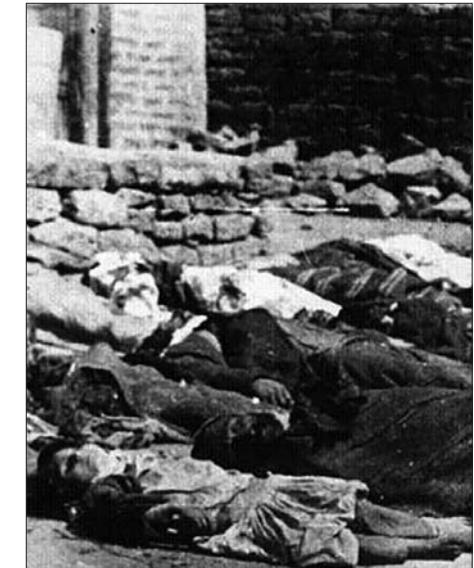

ABŞ-ın nüfuzlu "The Washington Times" qəzetiñin müxbiri Monika Krouli və tanınmış 77WABC radiosunun aparıcısı Con Baçelor Azərbaycanın Dağılıq Qarabağ bölgəsinin azərbaycanlı icmasının rəhbəri Tural Gəncəliyevdən müsahibə alıb. Con Baçelor tərefindən aparılan radio programı tekçə ABŞ-da deyil, beynəlxalq aləmdə də geniş auditoriyaya malik siyasi şou program kimi tanınır.

AZÖRTAC xəbər verir ki, müsahibə zamanı erməni separatçılarının hələ sovet hakimiyəti dövründə Azerbaycana qarşılıqlı ərazi iddiaları ireli sürdükləri, Sovet İttifaqı dağlıqlıdan sonra Ermənistən qoşunlarının Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və et-

Soyqırımı Günü ərəfəsində növbəti erməni təxribatı

Siyasi-ideoloji təxribat və dezinformasiya sahəsində tayı-bərabəri olmayan erməni millətçiləri bu gün də bütün dünyada ölkəmiz və xalqımız əleyhinə təbliğat müharibəsi aparır, beynəlxalq ictimaiyyəti çasdırmaga, Azərbaycan ərazilərinin işgalini unutdurmağa çalışırlar. Onlar xaricdəki erməni diasporunun və böyük dövlətlərdəki erməni lobbisinin imkanlarından istifadə edərək "əzabkeş, məzlum erməni milleti" obrazı yaratmaqdə davam edir, azərbaycanlılara və türklərə qarşı törətdikləri soyqırımları haqqında həqiqətləri gizlətməyə, dünya ictimaiyyətinin diqqətini Azərbaycan torpaqlarının işğali faktından yayındırmağa çalışırlar.

ve onların havadarlarının imkanları getdikcə tükenməkdədir. İkili standartlara və ermənipərəst qüvvələrin təzyiqlərinə baxmayaraq, beynəlxalq ictimaiyyət aşkar faktlar sırasında həqiqətləri daha tez-tez etiraf etməli olur. Soyqırımı qurbanlarının xatirəsini anma tədbirləri bütün dünyada getdikcə daha geniş xarakter alır və ciddi əks-səda doğurur.

Azerbaycan soyqırımı faktlarından başqa xalqlara düşməncilik və nifrət aşılımaq üçün istifadə etmir. Ölkməz yalnız tarixi ədalətin və həqiqətin bərpə olunmasını, dünyanın heç bir yerində belə faciəli hadisələrin təkrarlanmayacağına təminat verilməsini istəyir. Bunun əksinə işgalçi Ermənistanda iqtisadi və mənəvi-siyasi tənzəz-zül getdikcə dərinləşir, sosial problemlər və demoqrafik vəziyyət gərginləşir. Ermənistən təcavüzkar siyaseti ilə özünü bütün regional iqtisadi-enerji və nəqliyyat-kommunikasiya layihələrindən təcrid etmişdir. Bu ölkədə baş verən siyasi böhran, antide-mokratik proseslər onun rəhbərliyinin məhdud, təcavüzkar siyasetinin nəticəsidir, erməni xalqının geniş dairələrinin hakimiy-yətə etimadsızlığını göstəricisidir.

 Sevinc Azadi,
“*iki sahil*”

Terrora, separatizmə dəstək yeni münaqışə ocaqları yaradır

"Azərbaycanlıların Soyqırımı haqqında"

Fərmanı imzalamamaqla tarixi missiyani yerinə yetirən ulu öndər Heydər Əliyevin siyasetini davam etdirən Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, əsas məqsəd erməni millətçilərinin törətdikləri soyqırımların bütün dünya dövlətləri, parlamentləri, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən tanınmasına nail olmaqdır

Narahat dünyamız yenə de çalxalanır. Planetimizin müxtəlif guşələrindən insanların kütləvi qırğınları ilə müsəyət olunan hadisələrin dəhşətlərini beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırıran "sos" siqnalıları dünyanın siyasi xəritesini dəyişmək, mövqə üstünlüyüne sahiblənmək istəyənlərə "çatmasa" da her gün yüzlərə günahsız "sühl naminə" çalışınlara qurbanına çevrilir. Planlı şəkildə həyata keçirilən, soyqırımlardan fərqlənməyən terror hadisələri "mütəşəkkil, beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizə çağrısını unudanları", silahlı

qarşı aparılmış etnik təmizləmə siyaseti səbəbindən ölkəmizin öz sərhədlerinin müəyyən hissəsinə lazımi səviyyədə nəzarət edə bilməməsi Ermənistən terrorçularla əməkdaşlığına, narkotik və psixotrop vasitelerin yetişdirilməsi və neqlinə münbit şərait yaradır. Bu cür vəziyyət transmili mütəşəkkil cinayətkarlığa, nüvə ve radioaktiv materialların qeyri-qanuni daşınmasına, həmçinin radioaktiv tulanti materiallarını basdırmaqla Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin yararsız hala düşməsinə səbəb olur.

qüvvələri silahlandıranları qan-qada hərisliyindən çəkəndirir.

Nüfuzlu beynəlxalq qurumlar tərəfindən təşkil olunan sammit və zirve görüşlərində "mühəribələrə yox" çağrıları aktuallığını saxlasa da, kağız üzərində mövcud olan "müberizələr" nədənə həyatda hiss olunmur. Terror qarşı mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi üçün seyrlərin artırılması, uzunmüddətli və səməreli əməkdaşlıq məsələlərində daha ciddi addimlar atılması kimi çağrıları söz olaraq qalır.

Ösrlərlə erməni vəhşiliyindən eziyyət çəkən, soyqırımlara, qətləmlərə məruz qalan, şəhərləri, kəndləri dağılan, yurdları viran qoyulan azərbaycanlılar terrorlardan eziyyət çəkən başqa xalqlar kimi küləvi insan qırğınlara etiraz səslerini ucaltsalar da, hələ de Ermənistən Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasetine "yox" deyen tapılır. BMT, AŞPA, ATƏT, İOT, Qoşulmama Hərəkəti kimi mətəber təşkilatların qətbənlərinə məhəl qoymayan Ermənistən işğal altında saxladığı Azərbaycan torpaqlarını azad etmək istəmir.

Öten əsrden başlayaraq azərbaycanlılara qarşı həyatə keçirdiyi etnik təmizləmə siyasetini bu gün də davam etdirən Ermənistən terror dövlət səviyyəsində dəstək göstərən ölkədir.

Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin 20 faizi işğalı və azərbaycanlılara

Azərbaycan xalqına qarşı ermənilərin öten əsrlərdə apardıqları soyqırımı siyaseti nəticəsində 2 milyondan artıq soydaşımız, günahsız insanlar qətlə yetirilmiş, kəndlər, şəhərlər dağdırılmış, yanğınlıqdır. Terrorun, işğalçılıq siyasetinin dövlət səviyyəsində dəstekləndiyi Ermənistən Azərbaycana qarşı zaman-zaman ərazi iddiaları səbəbi ilə baş verən qırğınlara hələ de davam etdirilən, Naxçıvanda hökmənlik edən xəfiyyə yerli sahənin əllərindən xeyli torpaq sahəsini alb Məlik Eynatyan, Karapet Adamoviç, Muqlusi, Saak Yeqizarova bağışladı. Faşizm ideologiyası ilə eyni səviyyədə olan erməni siyasetinin müəllifləri olan Şəumyan, Mikoyan, Aqanbekyan, Şahnazarov kimilərinin təhlükəsi nəticəsində öten əsrde üç dəfə törədilən küləvi qırğınlarda sonrakı illərdə də davam etdirildi.

Rus imperiyasının "Hər vəchle ermənilərdən Azərbaycanın bu və ya digər xanlıqlarında istifadə edilməlidir" siyasetinə uyğun olaraq daşnakların torpaqlarımızda yerləşdirilməsi, Gülüstan və Türkmençay sühl müqavilələrinin imzalanması Azərbaycan xalqını böyük faciələrə düşər etdi. İrəvan və Naxçıvan xanlıqları ərazisində "erməni vilayəti"nin yaradılması, bu ərazilər erməni ailələrinin köçürülməsi kampaniyası başlandı. İmperiyanın onlara göstərdiyi dəstək və yardımından istifadə edən daşnaklar "böyük Ermənistən" xülyalarının reallaşdırılması üçün fəallılıqlarını artırıldı. Yerli əhali

olan azərbaycanlıları tarixi torpaqlarından köçürmək üçün soyqırımlar, günahsız insanlara qarşı ağla gəlməyən vəhşiliklər törədən ermənilər ideoloqları hesab etdikləri Şəumyanın, qulağı kəsik Andranikin, Hamazaspın, Lalayanın və bu kimi qanıçən daşnakların rəhbərliyi ilə Naxçıvanda, Bakıda, Şamaxıda, Quba qəzasında, Qarabağda ... bir sözlə, Azərbaycanın bütün yaşayış məskənlərində küləvi qırğınlara, talanlar törədilər. Eyni qırğınlardan 1918-1920-ci illərdə dəha geniş miqyasda təkrarlandı. 1918-ci ilin martında Bakıda azərbaycanlıların tamamilə məhv ediləməsi kimi cinayətkar planın icrasına başlanıldı. Şəumyanın başçılığı etdiyi silahlı dəstə 1918-ci ilin 30-31 mart hadisələrində təkçə Bakıda 30 min soydaşımızı amansızcasına, xüsusi qəddarlıqla qətə yetirdi.

Ermənilərin törətdikləri soyqırımları zamanı qətlə yetirilənlərin, dağdırılan kəndlərin, tarixi abidələrin sayını hesablamada qurtarmaz.

Təkcə Çəmbərkənd qəbiristanlığında dəfn olunan bakişiların sayı min nəfərlərdir. Erməni vəhşiliyinin nümunəsi olan Quba məzərləği daşnak siyasetinin qanla yazılmış bir səhifəsi kimi xarici qonaqları belə dəhşətə getirir.

Monoetnik dövlət yaratmaq siyasetində qaynaqlanan deportasiyalar nəticəsində dünyasını dəyişen azərbaycanlıların küləvi qırğınları ise daşnakların törətdikləri mənəvi soyqırımı idi.

I.L. Seqalın 1912-ci ilde Tiflisdə çap etdirdiyi "Krest'yan'skoje zemlevladenie v Zakavkaz'e" kitabında yazılı ki, Naxçıvanda hökmənlik edən xəfiyyə yerli sahənin əllərindən xeyli torpaq sahəsini alb Məlik Eynatyan, Karapet Adamoviç, Muqlusi, Saak Yeqizarova bağışladı. Faşizm ideologiyası ilə eyni səviyyədə olan erməni siyasetinin müəllifləri olan Şəumyan, Mikoyan, Aqanbekyan, Şahnazarov kimilərinin təhlükəsi nəticəsində öten əsrde üç dəfə törədilən küləvi qırğınlarda qətə yetirildi. 487 nəfər əsil oldu. 1275 nəfər əsir, girov götürüldü.

İlə ilə hərbi hissələrin tərkibində Bakıya gələn, istifadə olunan erməni zabitləri yena qətlə qətləmələr törədilər. Maraqlı dairələrin xeyridə verdiyi Qarabağ hadisələrinin başlanması ilə Azərbaycan torpaqları işğal olundu, azərbaycanlılar doğma torpaqlarından qaçqın, didərgin düşdürlər. 1988-ci ilde Dağlıq Qarabağda başlanan və daşnak siyasetinə, ideyalarına xidmət edən hadisələr, Qərbi Azərbaycanda - Vardenisdə, Qu-karkda, Qacaranda, Qafanda, Gorusda, Alaverdide törədilmiş qanlı aksiyalar 250 mindən artıq soydaşımızın doğma yurdunu tərk etməsi ilə nəticələndi.

1992-ci ilde erməni faşizminin azərbaycanlılara qarşı növbəti qətləmələr təkçə Xocalı soyqırımında görünməmiş dəhşətlər yaşandı. Bir gecədə dağdırılan Xocalıda 613 dinc əhali xüsusi amansızlıqla qətə yetirildi. 1275 nəfər əsir, girov götürüldü.

Ümumiyyətə, Dağlıq Qarabağ münaqışında zamanı ermənilər tərəfindən öldürülən azərbaycanlıların sayı 20 mindən çoxdur. Erməni silahlılarının ərazimizdə apardıqları hərbi əməliyyatlar nəticəsində 20 min soydaşımız yaralanmış, 4 mini əsir düşmüş, minlərlə tehsil, səhiyyə, mədəniyyət müəssisəsi, tarixi abidələr dağdırılmışdır.

Öten əsrde ermənilərin azərbaycanlılara qarşı yönəlmüş soyqırımı ilə siyasi qiyməti 26 mart 1998-ci ilde (1918-ci il mart hadisələrinin 80-ci ildönümü ərefəsində) imzaladığı Fərmanla veren ümummilli lider Heydər Əliyev dəha bir tarixi missiyani yerinə yetirdi. Qana əhəslik kimi xüsusiyyətləri irsi xəstəlik kimi daşıyan erməni vəhşiliyinə qarşı mübarizənin davamlı proses olduğunu bildirən, "Azərbaycanlılara qarşı soyqırımı siyasetini ifşa etmek, bütün həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün müəyyən işlər görəlmüşdür. Lakin bu sahədə hələ

qarşıda görüləsi işlərimiz çoxdur" söyleyən Ulu Önderin imzaladığı "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" ki Fərman, Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Xocalı faciəsinin ildönlərini münasibətə keçirilən aksiyalar daşnakların dövlətimizə və xalqımıza qarşı işğalçılıq və soyqırımı cinayətlərinin açıqlanması baxımından çox mühüm addimlardır.

Azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımı barədə müasir və gələcək nəsillərdə möhkəm milli yaddaş formalasdır, dünyada bu kimi hadisələrə düzgün siyasi və hüquqi qiymət verilmesi, belə halın qarşısının alınması və bir dəha təkrarlanmaması üçün program mahiyyəti bu sənədin mahiyyət və əhəmiyyəti böyükdür.

Əsasını etnik təmizləmə, insanlıq qarşı cinayət olan soyqırımlarının müəllifləri, azərbaycanlıların qətləmələrində birbaşa iştiraklarını etiraf edən Ermənistən sabiq prezidentləri S.Sarkisyanın, R. Koçaryanın cinayətləri sübut olunsa da, cezasızlıq narahatlıq doğurur.

31 Mart - Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ilə əlaqədar ötən illərdə xalqa müraciət edən Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi indi hamının bir məqsədi olmadı: iki yüz ildən artıq müddətdə erməni millətçilərinin apardıqları menfur siyasetin bütün dünya dövlətləri, parlamentləri, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən tanınmasına, ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı törətdikləri qətləmələr soyqırımlarının ümumi mənzəresinin tam mənada, bütün dəhşətləri ilə açıqlanmasına nail olmaq.

Bu gün də müxtəlif dövlətlərdə törədilən terrorlarda, təxribatlıda əli olan, insan qanına susayan, faşizmə xidmət edənlərə abdal ucalan ermənilərin vəhşilikləri səbət olunsa da, hełə de beynəlxalq ictimaiyyət, nüfuzlu təşkilatlar işğalçı haqqında ciddi tədbir görməkdə tərəddüd edirlər. Halbuki Ermənistən dəstəkləyənlər biliirlər ki, təkcə başqalarına deyil, öz xalqına qarşı da cinayətlər törədən korruptionər

Ermənistən hakimiyəti hələ de işğalçılıq siyasetini dayandırmaq niyyətində deyil. "Mart hadisələrinin" səbəbkarlarını cəzalandırmaq istəyində olan Ermənistən saxta yolla iqtidara gələn hazırlı hakimiyəti də sülhə çağrış səslerini qulaqardına vurur. Ermənistən etnik təmizləmə siyasetindən eziyyət çəkən, yurd həsərləri azərbaycanlıların doğma torpaqlarına qayıtmalar üçün silahlı qüvvələrini işğal altında saxlaşdırırları ərazilərən çəkmək istəmir.

Super güclərin işğalçıya qarşı belə loyal münasibəti işe yeni münaqışə ocaqlarını yaradır. Məscidlərdə qətləmələr törədilir, Suriyada susmaq bilməyən partlayışlar davam edir, Əfqanistanda, İraqda öldürülən günahsız insanların sayı artır. Bu dəhşətlərə son qoymaq isə beynəlxalq ictimaiyyətin vəzifəsidir.

Xuraman İsmayıllıqızı, "iki sahil"

**Paşinyan
Ermənistanın
gələcəyindən
narahatdır**

Taleh Turqt

Martin 29-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında görüş keçiriləcək. ATƏT-in Minsk qrupunun təşkilatçılığı ilə baş tutacaq bu görüş əvvəlki bir nəçə qısamüddətli və təsadüfi temaslar nəzəre alınmazsa, Ermənistanda hakimiyət dəyişikliyi baş verəndən sonra ilk yüksək səviyyəli rəsmi görüş hesab edilir.

Görüşün keçirilecəyi barədə ilk rəsmi məlumat iki gün əvvəl yayılsa da düşmən ölkədə baş verən bir sira hadisələr göstərir ki, Ermənistanda müeyyən dairələr bu faktdan əvvəlcədən xəbərdar olublar və baş verənlər də bunun təzahüründür. Son günlər təcavüzkar ölkədə Dağlıq Qarabağla bağlı baş verən ziddiyətli hadisələr deməyə əsas verir ki, ermənilər arasında bu məsələyə münasibətdə fikir müxtəlifliyi getdikcə dərinleşir. Xüsusilə Ermənistanda erməniləri ile Dağlıq Qarabağ erməniləri arasında ziddiyyətlərin kəskinləşməsi bu fikirləri təsdiqləyir.

Artıq bir neçə gündür ki, Ermənistanda radikal hərbi-siyasi birləşmə hesab edilən "Sasna tsrer" qruplaşması Dağlıq Qarabağın Ermənistana birləşdirilməsi ilə bağlı imza topayı. Lakin maraqlı olan odur ki, bu məsələ ermənilər arasında ciddi qarşıdurma yaradıb. Bunun nəticəsidir ki, bugündəkən həmin teklifa cəmi 230 nəfər imza atıb. Bu, onu göstərir ki, ermənilərin böyük əksəriyyəti Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan ayrılaçığı perspektivinə inanır və bu məsələyə real yanaşır. Hətta elə Dağlıq Qarabağ özündə fəaliyyət göstərən "siyasi partiyalar"ın bir neçəsi bu kampaniyaya açıq etirazla çıxış ediblər. Separatçı rejimin qondarma "parlementinin" üzvü olan "Azad Vətən", "Daşnakşütün" və "Artsax demokrat partiyası" imzatoplama kampaniyasına qarşı yaydıqları birgə bəyanatda bildirilər ki, bu, ayri-ayrı şəxslərin maraqlarına xidmət edir və "siyasi nəzakətdən uzaqqıdır".

Lakin siyasi ekspertlər hesab edirlər ki, bu etiraz sadəcə siyasi nəzakətin pozulmasına görə deyil, Paşinyan tərəfdarları ile "Qarabağ klani" arasında ciddi qarşıdurmanın olmasından xəbər verir. İkinçi cələbin tərəfdarları düşünürler ki, Nikol Paşinyan Ermənistandan bütün problemlərinin mənbəyi hesab edilən Dağlıq Qarabağı Azərbaycana qaytarmağa hazırlaşır. Bunu da iqtisadi problemləri həll etmek və öz hakimiyətinin ömrünü uzatmaq niyyətindədir.

Bundan əlavə, görüş öncəsi Ermənistan rehbərliyinin atlığı bəzi addımlar da göstərir ki, Paşinyan hökuməti Azərbaycan Prezidenti ilə görüşdən sonrakı dövr üçün ciddi təşviş keçirir. Azərbaycan principial olaraq danışıqların konkret məsələlərin həlli etrafında aparılmasını tələb edir. Ermənistanda anlayıclar ki, eger belə olmazsa, bu, müharibənin başlanması deməkdir. İqtisadi və hərbi cəhdən Azərbaycandan dəfələr zəif olan Ermənistən üçün isə bu, ölüm deməkdir. Bu baxımdan Paşinyanın görüşdən əvvəl atlığı addımlar bu təhlükədən sığortalınmağa hesablanmış qərar kimi qiymətləndirilir. Siyasi ekspertlərin fikrincə, Paşinyanın görüşdən bir neçə gün əvvəl bir qrup yüksək çinli hərbçilərlə qapalı görüş keçirməsi də danışıqlardan sonra mümkin hərbi toqquşmaları müzakire etmək məqsədi daşıyır. Görüşün Paşinyanın qeyri-konstruktivliyi üzündən neticəsiz bitecəyi bu ehtimalı artırır.

Dağlıq Qarabağda yerləşdirilən qanunsuz hərbi birləşmələrdə baş verən insidentləri nəzərə alsaq müharibənin başlayacağı təqdirdə Ermənistən ordusunun rezil olacağı şübhəsizdir. Bunu Paşinyan da yaxşı anlayır. Ona görə də her vəchlə danışıqların pozulmasına nail olmağa çalışır. Cəbhənin temas xəttində atəşkəsin son pozulması hadisəsi də buna xidmət edir.

Şamaxı Cümə məscidində hələ də ruhlar dolası...

1918-ci il mart ayının 18-də sübh çağında Şamaxı şəhərinin sakinləri top atəşlərinin qulaqbırıcı səsindən yuxudan oyanañılar. Evlərindən hövlinək çıxarkən görürlər ki, şəhər erməni silahlı destələri tərəfindən mühasirə olunub. Şəhərin tamamılı azərbaycanlılarından ibaret aşağı hissəti top atəşlərinə tutulur, yuxarı hissəsində yaşayan ermənilər isə azərbaycanlılar yaşayan məhellələri tüfənglər və pulemyotlara güllebaran edirlər. Bu hücum azərbaycanlılar üçün tam göznlənməz idi. Çünkü bir gün əvvəl erməni yepiskopu Baqrat və malakanların nümayəndəsi Karabənov "Xaş" və "İncil" qarşısında azərbaycanlılarla sühə və qardaşlış şəraitində yaşayacaqlarına və heç vaxt onlara qarşı silah işlətməyeciklərinə and içmişdir. Müdafıəyə hazırlaşmamış azərbaycanlılar əvvəlcə buna təşəbbüs etsələr də, top və pulemyot atəşləri altında dayana bilməyib geri çəkilirlər. Ermənilər bir neçə saatlıq döyüsdən sonra şəhərin azərbaycanlılar yaşayan ermeni hissəsi ilə sərhəd olan "Piran-Şirvan" hissəsinə soxula bilirlər. Onlar evləri talan edir, yandırır və dinc əhalini qəddarlıqla qətl yetiridilər.

Öslən Şamaxıdan olan, Bakıdakı 178 sayılı tam orta məktəbin müəllimi Münevver Bağırova bildirir ki, onun ata-babaları həmin qırğınların şahidi olublar. Onlar səyləyiblər ki, ermənilər əvvəlcə şəhərin ən varlı və tanınmış şəxslərinin evlərinə onurlardan vururdular. Ermənilərin qəret edib yandırıqları evlər arasında Şixiyələrin, Həsənovların, Cəbrayılovların, qəza mütəsisinin, Hüseynbəyovun, Əlimirzəyevin, Əfəndiyevin, Babayevlərin, Məhərrəmovların, Veysovların, Böyük bəy Hüseynovun, Hacı Vahab Ələkbərovun və başqalarının mülkləri də var idi. Ermənilər yandırılmış evlərdən çıxıb qəçən kişi, qadın və uşaqları güllələyirdilər. Onlar evləre soxulur, sakinləri qətl yetirir, sonra isə yandırıdlar. Gecə azərbaycanlılar təslim olmaq barədə ermənilərin yanına nümayəndələr gönderir və sühə xahiş edirlər. Lakin atəş dayandırılır. Yanğınlar bütün bölgəyə yayılır və şəhərə qəder şəhərin ən zəngin məhəlləsindəki evlərdən yalnız xarabalıqlar qalır. Şəhərin küçələrində meyitlər dən qalaqlar yaranır. Ermənilər azərbaycanlı əhalinin qətlini o vaxtdək misli görünməmiş

ağlışığızmaz qəddarlıq və işgəncələrlə həyata keçirildilər. Onlar Cümə məscidinə pənah getirmiş yüzlərə insanı diri-diri yandırdılar. Oldürmek və evlərini yandırmak hədəsi ilə ermənilər azərbaycanlılardan pul və qiymətli əşyalarını alırlılar. Pul və qiymətli əşyalarını könüllü vermələri belə azərbaycanlıları öldürmədən və evlərini yandırılmadan xilas edə bilmirdi. Küçələrdə əzab verilərək oldürülen qadınların meyitləri atılıb qalmışdı. Onların döşləri kəsimliş, qarınları yırtılmış və ən çirkin üssullarla təhqir olunmuşdu. Küçələrdə pazlarla diri-diriyə yero mixlənmiş usaq meyitləri də atılıb qalmışdı.

Azərbaycanlıların evlərindən qarət və talan edilmiş əmlak araba və furqonlarla erməni kəndlərinə daşındı. Ermənilərin Şamaxı şəhərindən yandırılmış əfəndi Mehdi Xəlil oğlu, Ziyəddin Abdullayev, Hacı Molla Həsən Zeynalov və onun arvadı, Mahmud Hacıağa oğlu, onun arvadı və oğlu və bir çox başqaları da var idi.

Ermənilər xilas olmaq üçün axund Hacı Cəferqulunun evindən yandırılmış evinin həyətində Fövgələdə Təhqiqat Komissiyasının üzvləri çoxlu xırda insan sümükləri aşkar ediblər. Meyitlərin sümüklərini Nuru paşanın Qafqaz Türk İslam Ordusunun döyüşülləri 1918-ci ilin yayında erməniləri Şamaxıdan qovarkən yığaraq basdırıblar. Komissiya üzvlərinin 1918-ci ilin oktyabr-noyabrında bu barədə hazırladıqları məruzədə qeyd olunurdu ki, həyətde hələ indi də çürümüş meyitlərin qoxusu qalmaqdadır. Həbələ, yandırılmış digər evlərin və məscidlərin həyətindən çoxlu yamış insan sümükləri de aşkar edilib. Münevver Bağırova söyləyir ki, bu yaxınlarda Şamaxıda Cümə məscidiyi ziyrət edib. Məscid temir olunsa da o vaxtkı yanığının izləri hələ qalmadıqdan, hücrelərdə sanki ruhlar dolası, ibadət yeri matəmgahı xatırladır.

Ələkbər bəy Xasməmmədovun mərzəsindən aydın olur ki, Şamaxı şəhərinin azərbaycanlı əhalisinə vurulmuş ziyan, orta hesabla, bir milyard manatdan çox olub. Şamaxı şəhərindən həcüm, onun daşıldıması, dinc azərbaycanlı əhalisi - qadına, qocaya, uşaqa qəddarsasına divan tutulması yalnız ermənilərin azərbaycanlıları qarşı milli intiqam və milli düşməncilik hissindən irəli gəlir və ikili məqsəd daşıyır. Bir tərəfdən, onlar azərbaycanlıları kütləvi surətdə qırır, digər tərəfdən isə onların evlərinin qarəti hesabına külli məzqdar var-dövlət elədə edib varlanırdılar. Ona görə də Şamaxı tələan edən erməni quldur dəstələri "Öldürüb talamaq! Talayib öldürmek!" prinsipi ilə hərəkət edirlər.

Azərbaycanlı qətlə yetirilib. Onların arasında təkcə Şamaxıda deyil, bütün Azərbaycan da tanınmış nüfuzlu şəxslər və ictimai xadimlər də var idi. Ermənilər məşhur axund Hacı Cəferqulunu xüsusi qəddarlıqla öldürmüslər. Əvvəlcə onun saqqalını yolmuş, dişlerini sindirmiş, gözlerini çıxarmış, qulaqlarını və burnunu kəsmişlər. Ermənilərin qəddarlıqla öldürdükleri nüfuzlu şəxslər arasında şəhər hakimi Teymur bəy Xudaverdov, birinci Dövlət Duçasına Şamaxıdan deputat seçilmiş Məmmədətgə Əliyev, Hacıbaba Abbasov, Əşref Hacıyev, Hacı Əbdülxəlil Əhmədov, Hacı Əbdülhüseyn Zeynalov üç qardaşı ilə, Hacı İsrafil Məmmədov, Mir İbrahim Seyidov, Hacı İbrahim Salamov, Ağça Əhmədov, Hacı Əbdülqasım Qasimov, Əyyub ağa Veysov, Zeynəb xanım Veysova, Əliabbas bəy İbrahimov, Ələkbər Qədirbəyov, Əbdürəhim bəy Ağalarov, Məhiyyəddin Əfəndizadə, Zəkeriya Əfəndi Mehdi Xəlil oğlu, Ziyəddin Abdullayev, Hacı Molla Həsən Zeynalov və onun arvadı, Mahmud Hacıağa oğlu, onun arvadı və oğlu və bir çox başqaları da var idi.

Ermənilər xilas olmaq üçün axund Hacı Cəferqulunun evindən yandırılmış əfəndi Mehdi Xəlil oğlu, Ziyəddin Abdullayev, Hacı Molla Həsən Zeynalov və onun arvadı, Mahmud Hacıağa oğlu, onun arvadı və oğlu və bir çox başqaları da var idi.

Ermənilər xilas olmaq üçün axund Hacı Cəferqulunun evindən yandırılmış əfəndi Mehdi Xəlil oğlu, Ziyəddin Abdullayev, Hacı Molla Həsən Zeynalov və onun arvadı, Mahmud Hacıağa oğlu, onun arvadı və oğlu və bir çox başqaları da var idi.

Fövgələdə Təhqiqat Komissiyası bu vandalımızın başlıca təşkilatçıları haqqında cinayət işi qaldırmaq, onları məsuliyyət cəlb etmək və istintaq işinə başlamaq haqqında qərar qəbul edir. Təessüflər olsun ki, Şamaxı qəzasındaki qətəllər və dağıntılarla bağlı komissiya tərəfindən aparılan təhqiqat ve araşdırma işləri təmamilə başa çatdırılaq yekun sənədlər və məlumatlar hazırlanmadığı üçün Şamaxı qəzasındaki azərbaycanlı kəndlərinə deyimmiş ümumi zərərin miqdarı və öldürilmiş, yaraalanmış əhalinin ümumi sayı haqqında daqiq məlumat yoxdur. Lakin həmin komissiya tərəfindən toplantı olmuş çoxlu ilkin məlumatlar əsasında Şamaxı qəzasının kendindənə azərbaycanlılar dəyişmiş zərər, öldürülən və yaralanınlar haqqında hesablamalar aparmaq mümkündür.

Sovet hakimiyəti illərində xalqımıza edilmiş bu zülm unutdurulmuş, Stepan Lalayev və bərəat verilmiş, bu işin əsas təşkilatçısı olan Stepan Şaumyan o vaxtları Şamaxı qəzasına daxil olan rayonlarda en aziz adam kimi yad edilmişdir. Onun adı rayona, küçələr, kolxozlara verilmiş, şəkilləri idarələrimizdə en görkəmli yerlərdən asılmışdır. Tök-dükəlli qanlardan gözləri doymayan ermənilər əsrin sonunda bize Xocalı, Qaradağlı, Cəmilli, Bağış-Ayırı, Kərkicahən, Kəlbəcer və digər faciələrini de yaşatdırılar. Biz tariximizi unutmamalı, gələcək nəsil-lərə dostunu-düşmənini tanıtmalıyıq.

**Veli İlyasov,
"iki sahil"**

1919-cu il iyul ayının 12-də

NEFT TARİXİMİZ...

Azərbaycan neft sənayesinin yaranmasında milli, rus və xarici kapitalın rolü**Azərbaycan milli kapitalının görkəmli nümayəndələri**⇒ **Əvvəli ötən saylarda****İNGİLİZ KAPİTALI VƏ AZƏRBAYCAN NEFTİ.****MARKUS SAMUEL VƏ HENRİ DETERDİNQ**

XIX əsrin sonu - XX əsrin 20-ci ilinə qədər ingilis kapitalının Azərbaycan neft sənayesində xüsusi yeri var idi. Britaniya sahibkarlarının Bakı neft rayonuna nüfuz etmələri prosesi XIX əsrin 90-ci illərinin sonundan başlanır. Neftin ağlaşımaz sərvətlər getirəcəyini daha incəliklə duya bilən iki qrup Britaniya sahibkarları - başda İngiltərə Bankının direktoru E.Qubbard olmaqla bir qrup, başda A.Styuart və F.Zeyn olmaqla ikinci qrup, Bakıda neft müəssisələrinin alqı-satışını və yeni sehmdar cəmiyyətlərinin təsis edilməsi ilə məşğul idilər. 1897-ci ildə E.Qubbard öz ortaqları Q.Qladston, D.Kingston, C.Mur, V.Conson, R. və V.Verner qardaşları daxil olmaqla H.Z.Tağıyevdən ümumi dəyeri 5 milyon rubl olan neft mədənlərini, zavodları, neft kəmərlərini, neftdaşıyan donanməni, dəmir yolu sistəmləri parkını və həmçinin neft-kerosin anbarlarını alıdalar.

Qeyd etmək lazımdır ki, E.Qubbard 1898-ci il aprelin 10-da Rusiyadın maliyyə naziri S.Vitteye yazdığı məktubunda H.Z.Tağıyevə məxsus neft müəssisələrinin alındığını və onların Sankt-Peterburq şəhərinin fəxri vətəndaşı Ceyms Vişaunun adına qeydiyyatdan keçirilməsi xəberini verir. Əslində bu işdə C.Vişaunun adından istifadə edilməsi səbəbsiz deyildi. Belə ki, hər işdə öz mənafələrini üstün tutan ingilisler sadəcə olaraq bədörvə imperiya bürokratik idarələrinin törədə biləcəyi maneələri ötüb keçmək üçün bədiddim atmışdır.

1898-ci il iyunun sonunda ingilisler Rusiya İmparatorluq Kabinetinin qərarı ilə H.Z.Tağıyevə məxsus neft müəssisələrinin alınmasına icazə verən lisenziya alırlar. 1898-ci il oktyabrın 29-da Londonda H.Z.Tağıyevdən alınan müəssisələr bazasında "Rusiyada maye neft yanacağının çıxarılması cəmiyyəti" ("Oleum") şirkəti təsis olundu və həmin ilin dekabrında fəaliyyətə başlandı. Yeni təşkil olunmuş şirkətin Direktorlar Şurasının tərkibinə Bakıda H.Z.Tağıyev, Londonda isə Q.Qladston (direktor), R. və V.Vernerlər və həmçinin C. Mur daxil edilmişdilər. Bu bədörvə yaradılmış ingilis şirkətləri ümumi kapitalı 3,67 milyon funt sterlinq olan "Neftsonayə maliyyə korporasiyası"nda birləşdilər. Əslində H.Z.Tağıyevə məxsus neft təsərrüfatının elə keçirilməsi ingilislerin Bakı neftinə sahib olmaq işində atıldıqları birinci addım idi.

Britaniya şirkətləri fəaliyyətə başladıqları elə ilk aylardan çox yüksək gəlir elde etməyə başladılar. Təkcə ilk dörd ay ərzində "Oleum" şirkəti aldığı neftli torpaqlardan 40 milyon pud çıxara bilmiş və onun satışından 3 milyon rubl gəlir elde etmişdi. Bu hadisə ABŞ-in Batum şəhərində konsullüğünün rehbəri Çemberzin də diqqətindən yayılmışdır. O, qeyd edirdi ki, "Oleum" şirkətinin uğurlu fəaliyyəti və ümumiyyətə, britaniyalıların elə etdikləri neticələr Londonda böyük bir heyecana sebəb olmuşdu. Əslində Bakıda Britaniya maliyyəsi tehlükəsi yaranmışdı. Bununla bağlı başqa bir ABŞ konsulu Skit qeyd edirdi ki, "Burdada hər addımda xaricilər rast gelmək olar. Onlar o qədər çoxdur ki, görünür Bakı tez bir zamanda ingilis şəhərinə çevrilmişdir."

1899-cu ilin əvvəlində iki bir-biri ilə bağlı olan Britaniya neft sənayeçiləri onları Rusiya neft sənayeçiləri ilə

bərabər hüquqlarla təmin edə biləcək təklif irəli sürdürlər. Onlardan Zeyn, Offenqeym və Verner Abşeron neft yataqlarından götürülən ingilis kapitalının köməyi ilə çar Rusiyasının xəzinesine böyük gəlir getirəcək istismar üsulunun tətbiqini təklif etdilər. Britaniya sahibkarları hesab edirdilər ki, eldə etdikləri gəlirin bir qismini sistemli olaraq çar xəzinesine köçürükləri halda çar hökumətinin hörmət və etibarını qazanacaqlar. Vernerin hazırladığı təklifə görə, eldə edilən gəlirin 70%-i, Zeyn'in hazırladığı təklifə görə ise, eldə edilən gəlirin 61,7% -i xəzinəye köçürülməli idi. Bundan əlavə, Zeyn təklif edirdi ki, onlar çıxarılan neftin 70%-i dövləte əlverişli qiymətlərlə satılsınlar.

İngilisler Bibiheybət rayonunda en perspektivli neft yataqlarını elə keçirməyə çalışırdılar. Burada əsas məqsəd Bibiheybət neft rayonunu zəbt etdikdən sonra buradan başqa sahibkarları sixişdirib çıxarmaq və en zəngin yataqları elə keçirmək idi. Rusiyadan Əkinçilik və Dövlət Əmlak naziri A.Yermolov da Qladston qrupu tərəfindən Bibiheybətdə H.Z.Tağıyev və məxsus neftli torpaqların elə keçirilməsinin bu məqsədlə edildiyini vurğulayırdı.

Bu dövrədə cərəyan edən hadisələrin tehlili göstərir ki, ingilisler Bakı neftini elə keçirmek uğrunda təkcə başqa sahibkarlara deyil, həm də öz ölkələrindən olan və neft işi ilə məşğul olmaq istəyen kapital nümayəndələrinə qarşı da amansız mübarizə aparmağa hazır idilər. E.Qubbardin başçılıq etdiyi qrupla F.Zeyn'in başçılıq etdiyi qrup arasında Bibiheybət neft mədənlərini elə keçirmək uğrunda gedən mübarizə söylənilən bu fikri təsdiq edir.

1899-cu ilin martında Q.Qladston və Styuart Rusiya Beynəlxalq Bankının xəberdar etmədən "İstern Oyl ve K0" şirkətinə təsis etdilər. Burada məqsəd gelecekdə ingilis kapitalının mənafələrini qoruya biləcək xüsusişdirilmiş "İstern Oyl Assosiasiyyən" adlı maliyyə birliliyinə yaradılması idi. Bakıda onlara məxsus olan şirkətlər bu birliliyin esasını təşkil etməli idi. Bundan da əsas məqsəd "Sell"ə qarşı güclü rəqib yaratmaq idi. Qeyd etmək lazımdır ki, Rusiya Beynəlxalq Bankı 16 fevral 1899-cu ildə "Bibiheybət Petrovsk Co" şirkətinin satışa çıxarılmış neftli torpaqlarını alaraq, onları Rotşildlərə təklif etdi.

Lakin Rotşildlər bu təklifi qəbul etmədilər. 1900-cu ildə keçmiş "Bibiheybət Petroleum Co" şirkətinin 10 min səhmi her birisi 250 rubl dəyərində olmaqla ingilisler tərəfindən alındı. Bu səvdəleşmədən Peterburq Beynəlxalq Bankının "Bibiheybət Petroleum Co" şirkətinin səhmlərinin satışından 126 min funt sterlinq gəlir götürürcəyi gözlənildiyဟaldı, bu rəqəm 329 min funt sterlinq təşkil etmişdi. Digər tərəfdən, bu səvdəleşmədə canfəsanlıq göstərən britaniyalılar çox böyük gəlir elde etmişdilər. Belə ki, təkcə Q.Qladston məxsus "Oleum" şirkətinin geliri 10 milyon rubl təşkil etmişdi. Qeyd etmək lazımdır ki, 1918-ci ildə ingilis kapitalının Rusiya imperiyası iqtisadiyyatına qoyduğu investisiyaların həcmi istənilən Avropanın ölkəsindən qat-qat artıq idi. Ucsuz-bucaksız müstəmkələrə malik olan Böyük Britaniya imperiyası öz siyasi, herbi və iqtisadi hökmərəlliyini qorumaq üçün neftə böyük ehtiyac duyurdu. Birinci Dünya müharibəsi ərefəsində Böyük Britaniya hökuməti qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri ölkənin hökumətindən donanmasının texniki cəhətdən yenidən qurulması idi. Bu məqsədlə Britaniya Kral Komissiyası yaradılmışdır. Müəyyən dairələrin kəs-

kin etirazına baxmayaraq admiral Fişerin təklifi ilə imperiyaya məxsus bütün hərbi-dəniz donanmasının maye yanacaqdan istifadəsinə keçid başlandı. Qeyd etmək lazımdır ki, Britaniyanın bu mühüm hərbi-siyasi və strateji planlarının həyata keçirilməsində məşhur "Royal Shell-Dutch/Shell" şirkətinin direktoru H. Deterdinin "xüsusi xidmətləri" var idi. Çünkü o, bu planları hazırlanırdıqdan Bakı neftini həlliçdi amil olaraq on planda saxlayırdı. Belə ki, I Dünya müharibəsinin əvvəlində Bakıda istehsal olunan neft məhsullarının 1,5 hissəsi "Royal Dutch/Shell" şirkətinin payına düşürdü.

Beləliklə, 1910-1914-cü illərdə Azərbaycan neft sənayesinde ingilis kapitalının miqdarı görünməmiş səviyyəyə-109,3 milyon rubla çatmışdı.

**Rusiya kapitalının nümayəndələri
Azərbaycan neft sənayesində**

1872-ci il fevralın 1-de Rusiya çarı imperator II Aleksandr "Neft mədənləri və aksizdən foteng istehsali üçün qaydalı haqqında" adlı fərman imzaladı. Bu əsldən neft sənayesi haqqında ilk qanun idi və neft sənayesində iltizam sisteminin leğvini nəzərdə tuturdı. Bu qanuna görə, neft sənayesinə nezəret Rusiya imperiya Dövlət Əmlak Nazirliyinə tapşırılsa da, bu sahə üzrə əsas işlər Dağ-mədən Departamentində cəmləşmişdi. Çar hökuməti xəzinənin doldurulması üçün 1872-ci ilə qədər neftli torpaqları her dörd iləndən bir 100-150 min rubl dəyərində iltizam verirdi.

Bütün bunlar artıq XIX əsrin 60-ci illərinin sonunda iqtisadi və maliyyə cəhətdən özünü doğrultmurdu. Buna görə də iltizam sisteminin leğvi təkcə xarici kapital üçün deyil, həm də yerli, o cümlədən rus kapitalının neft sənayesine nüfuz etməsi üçün geniş imkanlar yaradı. Qeyd etmək lazımdır ki, V.A.Kokorev 1865 və 1870-ci illərdə keçirilen Ümumrusiya sərgisində qatlıqla istehsal etdiyi "fotonafil" adlı kerosinik iövü növünü nümayiş etdirmişdi. Böyük kimya-alim D.Mendeleyev V.A.Kokorevin Bakı neft sənayesinin inkişafına verdiyi töhfəni çox yüksək qiymətləndirmişdi.

Viktor İvanoviç Raqozin

D.Mendeleyev öz əsərlərində Azərbaycan neft sənayesinin inkişafında böyük xidmətləri olan şəxslər arasında Viktor Raqozinin adını böyük hörmətlə çəkir. Bu təsdiyi deyildi. O, Abşeronda neft-kimya texnologiyasının tətbiqinin müəllifi idi. V.I.Raqozin sahibkar, mühəndis-texnik və tədqiqatçı kimi keyfiyyətleri özündə birləşdirən çox istedadlı bir şəxs idi. Onun XIX əsrin 70-ci illərində yaradıldığı "V.I.Raqozin və Ko yoldaşlığı" şirkəti 1901-ci ilə - yəni V.I.Raqozinin vəfatına qədər fəaliyyət göstərmişdi. V.I.Raqozin 1853-cü ildə Sankt-Peterburq Universiteti

nin Fizika-riyaziyyat fakültəsini bitirərək "Drujina" Gəmicilik Cəmiyyətində fəaliyyətə başlamışdı. O 1874-cü ildə Bakıya gəlir və 1875-ci ildə Balaxanıda ilə 100 000 pud sürtgül yağı məhsulları istehsal edən zavod tikidirməyə icazə alır. Bir müddət keçidkən sonra onun zavodları Rusiya neft emali sahəsində əsl elmi-tədqiqat bazasına çevrildi. Onun zavodlarının laboratoriyalarda D.I.Mendeleyev, A.A.Letniy, V.V.Markovnikov, V.N.Oqloblin, R.Smidt kimi məşhur alimlər öz elmi-tədqiqat işlərini aparmışlar. 1878-ci ildə V.Z.Raqozin istehsal etdiyi sürtgül yağılarını Parisdə keçirilən sərgidə nümayiş etdirmişdi. O bu işə xüsusi əhəmiyyət verdi. "V.Z.Raqozin və Ko yoldaşlığı" şirkətinin istehsal etdiyi neft sürtgül yağıları 1878-1889-cu illərdə Parisdə, 1885-ci ildə Antverpendə, 1880-ci ildə Liverpulda və Brüsselde, 1881-ci ildə Romada, 1883-cü ildə Niçsədə keçirilən ümumdünya və beynəlxalq sərgilərdə nümayiş etdirilərlər qızıl medala layiq görülmüşdür. Bu sərgilərdə eldə edilən uğurların ümumi neticəsi olaraq V.Z.Raqozin istehsal etdiyi neft məhsullarına Rusiya imperiyasının gerbinə vurmaq hüququnu qazanmışdı.

1892-ci ildə V.Z.Raqozinin "S.M.Sibayev və Ko" şirkətində fəaliyyəti başa çatır və o, Abşeron neft mədənlərini həmşəlik tərk etə də, Rusiya neft sənayesindən kənarda qala bilmir.

Sidor M.Sibayev

XIX əsrin 50-60-ci illərində Rusiya imperiyası iqtisadiyyatında xüsusi yeri olan şəxslərdən biri de Sidor Sibayev idi. O əsasən tekstil sənayesində sahibkarlıqla məşğul olurdu. O, 1857-ci ildə "İstomin manufakturası yoldaşlığı" şirkətini yaratırdıqdan sonra istehsal etdiyi parça məhsullarının illik ümumi dəyəri 2 milyon rubla bərabər idi. XIX əsrin 70-ci illərində S.Sibayev Moskva quberniyası tacirler arasından çox güclü mövqelərə malik idi. O, XIX əsrin 80-ci illərində gözənləməz bir addım atır. Topladığı kapitalı neft işinə sərf etmək haqqında qərar verir. Onun bu addiminin səbəbi sonralar məlum olur. 1878-ci ildə Abşeronə səyahət edən S.Sibayev bu yarımada neft işinə qədər gelərə bir sahə olduğunu görür. Buna görə de, V.Kokorev bir-birinin ardınca neftli torpaqları almağa başlayır. 1861-ci ildə o, Bakının Suraxanı kəndində kerosin zavodу tikidirdi. Bir il ərzində bu zavodda o dövr üçün görünməmiş miqdarda - 1,5 min ton neft emal olunurdu. V.A.Kokorev Bakı neftinin hesabına yaratdığı "imperiya"nın sarhədləri Qafqaz və bütün Mərkəzi Rusiya ərazilərini ehət edirdi. O, 1870-ci ildə Moskva sahibkarları ilə birləşdə neft sənayesini maliyyələşdirən "Voljsk-Kamsk Bankı"nı yaradı. V.A.Kokorev yaradıqdan sonra "İstomin" parçaları qazanır. 1878-ci ildə Abşeronə səyahət edən S.Sibayev bu yarımada neft işinə qədər gelərə bir sahə olduğunu görərək öz kapitalını buraya qoyma haqqında qərar verir. 1879-cu ildə o "S.M.Sibayev və Ko" şirkətini yaradır. S.M.Sibayev Keşlə kəndi yaxınlığında aldığı torpaq sahəsində istehsal müəssisələri tikmək qərarına gəlir.

Sonralar S.M.Sibayev aldığı torpaq sahələrində sulfat turşusu, şüse qablar və neft yağları istehsal edən zavodlar tikmək üçün Parisdə fransız alım Jan Fissi Bakıya davət edir.

S.M.Sibayev öz işini bir az da genişləndirək Bibiheybətə alırdı. 4,5 desyatın torpaq sahəsində öz neft quyularını qazmağa başlayır. Onun Abşeron yarımadasında tikdirildiyi zavodların inşası 1879-cu ildə başa çatır.

1882-ci ildə S.M.Sibayev Moskvada Ümumrusiya sərgisində iştirak edir və böyük uğur qazanır. O sərgidə istehsal etdiyi neft məhsullarına görə qızıl medalla təltif olunur.

1883-cü ildə S.M.Sibayev V.Raqozinin şirkəti ilə birləşmək haqqında qərar verir. Artıq 1888-ci ildə "S.M.Sibayev və Ko" şirkəti Abşeron yarımadasında neft hasilatının hecməne görə dördüncü yeri tuturdu. 1899-cu ildə isə S.M.Sibayev şirkətinin Balaxanı, Sabunçu, Ramanı və Bibiheybətə hasil etdiyi neftin ümumi həcmi 11 milyon 168 pud bərabər idi. 1899-cu ildə S.M.Sibayevin xanımı Yevdokiya Sibayevanın ölümü onun həyatını alt-üst etdi. S.M.Sibayevin dörd oğlu atalarından qalan neft mirasını qoruyub saxlaya bilmedilər. Qardaşlar arasında yaranmış ziddiyətdən məhərətə istifadə edən Rotşildlər S.M.Sibayevə məxsus neft müəssisələrini elə keçirdilər.

Cəbi Behramov
AMEA A.A.Bakixanov adına
Tarix İnstitutunun
elmi işlər üzrə direktor
müavini, t.ü.f.d., dosent

Bahar yorğunluğu nədir?

Qiş aylarında yavaşlayan metabolizmada mövsümün dəyişməsi və havanın istiləşməsi ilə əlaqədar bəzi uyğunlaşma problemləri ola bilər. Bu, fərdlərdə yuxusuzluq, stress, yorğunluq kimi problemlərə səbəb olur. Bu vəziyyət həm şəxsi həyatımıza, həm də iş həyatımıza mənfi təsir edə bilər.

Bahar yorğunluğunun əlamətləri nədən ibarətdir?

Xüsusi yazda, qışın soyuq aylarından sonra havanın isinməye başlaması insanlarda daha çox yuxusuzluq, cansızlıqlı və daha çox yorğunluq əlamətləri ilə özünü göstərir. Bu, hətta müntəzəm işlərdə də sixilməğimizə səbəb ola bilər. Bahar yorğunluğu bahar mövsümünə keçidin ilk vaxtlarında təsirini göstərir. Əgər bu depressiv vəziyyət uzun müddət davam edərsə, bu mövzu üzrə mütəxəssis həkimlərə müraciət olunmalıdır.

Negativ hadisələr sizə təsir etməsin

Mövsümü kecidlər insan hormonlarına təsir edir. Şəxsin stresli bir həyati varsa, çətin işdə çalışırsa və şəxsi həyatında da problemləri varsa, bunlar onun bahar mövsümündə mənəvi

dəyişiklikləri görmək imkanını artırır. Bu vəziyyətin, böyük şəhərlərdən kənar bölgelərdə görülmə ehtimalı çox azdır. Bəzən bəslənən rejimi və bu vəziyyətdə istehlak etdiyimiz qidalardan mənfi təsirler göstərə bilər. Bu müddət ərzində, şəxsin motivasiyasını yüksək tutması, idman və ya digər faydalı fəaliyyətlərə məşğul olması şəxsin bahar dövrünə rəhat daxil olmasına kömək edəcəkdir. Həyatını düz yola gətirəcək.

Bahar yorğunluğundan necə qurtula bilərik?

*Yaz mövsümü üçün hazırlıq yaz gəlmədən əvvəl edilmişdir. Bədənimizi geləcək üçün hər mənada hazırlamaq vacibdir.

*Xüsusi yemek rejimimiz balansımızı qorumağa kömək edəcək. Protein, vitamin və mine-

rallarla zəngin qidaları istehlak etməliyik.

*Bir çox insanların iş saatları müəyyən bir standartla əlaqəli olduğundan, istirahət və yuxuya vaxt ayırmalı və bu saatı düzgün istifadə etməlidirlər.

*Su bədənin ən çox ehtiyacı olan maddələrdən biridir. Buna görə de su istehlakı nəzərə alınmalıdır. Susuz qalan orqanızmda maddələr mübadiləsi yavaşlaşır.

*Bahar yorğunluğuna qarşı alınmalı olan ən əhəmiyyətli tədbirlərdən biri de idmandır. Müntəzəm məşqlər metabolizmin sürətləndirilməsinə kömək edir. Bu dövrə sadə məşqlər, gəzinti, asta qaçış, üzmə və vəlosiped sürülə bilər. İdman etdiyiniz zaman bədənimizi çox yükləməmeliyik.

Röya Rasimqızı, "iki sahil"

MİN BİR DƏRDİN DƏRMANI ŞÜYÜD...

Diabet günü müzdə çox rast gelinən və insanın həyat keyfiyyətini azaldan çox ciddi bir xəstəlikdir. Qeyri-sağlam qidalanma nəticəsində yaranara biləcək artıq çəki və diabet xəstəliyinə qidalanma vərislərini tənzimləyərək nezərat edilə bilər.

Ekspertlər tərəfindən tövsiyə olunan şüyündə salatlara əlavə etdiyimiz dadlı bir qidalıdır. Şüyündə istehlakı ilə 1 həftə ərzində göze çarpacaq dərəcədə çekinizi aşağı sala bilərsiniz.

Tərkibindəki faydalı qida maddələr sayesində, bir çox müxtəlif yeməklərdə mineral və vitamini deposu kimi istifadə oluna bilər. Balıq yeməklərinə əlavə olaraq şorba, salat və souslarda da istifadə etmək olar.

Bir az doğranmış şüyündə yeməkdən təxminən 15 dəqiqə əvvəl istifadə edərək özünüüzən müddət tox hiss edə bilərsiniz.

Şüyündə bol miqdarda fosfor, magnezium, mis, dəmir, sink, A və C vitamini olmasının 40% -ni qarşılayır. Şüyündən həm də həzm sisteminde əmələ gələn problemlər, medə ağrısı və s. kimi sağlamlıq problemlərinin müalicəsində istifadə edilə bilər.

Bir tutam şüyündə yemərək gündəlik A vitamini

ni ehtiyacınızın 43% -ni və gündəlik C vitamini ehtiyacının 40% -ni qarşılayır.

Şüyündə eyni zamanda xərcəngin müalicəsində istifadə olunur. Romatizm, iltihab, qurd, artrit xəstəliklərinin səbəb olduğu ağrıları azaltır.

Ağız və diş xəstəliklərinə qarşı qoruyucu təsir göstərir. Şüyündə yarpaqlarının istifadəsi ağız içi infeksiyaları müalicə ede bilər. Şüyündə depresiyani azaltmağa kömək edir.

Şüyündə təbii insulin kimi diabetin istifadəsi üçün uyğundur, xolesterolu azaldır, tənəffüs yolu xəstəliklərində terapevtik təsir göstərir.

Mobil telefon alarkən nələrə diqqət yetirməliyik?

Hər birimiz mobil telefon alarkən onun həm münasib qiymətinin, həm də texnoloji yeniliklərə cavab verən xüsusiyyətlərinin olmasını isteyirik.

Bəs mobil telefon alarkən diqqət yetirməli olduğunu ən əsas məqamlar hansılardır?

Hər bir mobil telefonun əsas və köməkçi funksiyası olur. Təbii ki, bu funksiyaların hər birini nəzərdən keçirmək lazımdır. Orijinallıq, məmənunluq, bündə uyğunluğunu bunlar üçün çox önemlidir. Bütün bunlar həm də telefonunuzun istifadə müddətine də birləşə təsir edir.

İlk olaraq işletmək istədiyiniz sistemi seçməlisiniz. Bildiyimiz ki, smartfonlarda iki əsas sistem var: "Android" və "iOS". Ən böyük düzün baxıbu seçimindən sonra çözülür. "iOS" sistemine "Apple" şirkətinin istehsal etdiyi "iPhone" və onun modelləri, "Android" sistemine isə "Samsung", "Huawei" və başqa markalar aididir. "iOS" sisteminin həm mürəkkəbliyi, həm də fərqliyi var. Xüsusiile ilk dəfə smartfon istifadə edənlərin birbaşa "iOS" seçməsi doğru deyil. Nisbətən sadə və aydınlığı ilə seçilən "Android" sistemi isə daha münəsib, populyardır.

İkinci, telefonların ekranıdır. Müasir smartfonlarda hər yenisidən ekran ölçüsünün iriliyi və

nazikliyi ilə fərqlənir. Çox böyük ekran heç də müsbət xüsusiyyət deyil. Ekranın parlaqlığını yüksək səviyyədə qoymaq isə gözlər üçün zərərlidir. Ekranın "HD" deyil, "Full HD" olanını seçməkdə fayda var.

Üçüncü isə telefonun daxili və xarici yaddaşdır. Bildiyimiz kimi, daxili yaddaş RAM adlanır. Daxili yaddaş tutumunun yüksək olması çox mühüm xüsusiyyətdir. Belə ki, bu zaman telefonda donma, yüksəlmə halları az baş verir. Xarici yaddaş isə ən azı 32 GB olmalıdır. Çünkü multimedia telefonun yaddaşında çox yer tutur. 8 və 16 GB yaddaş ilə sizin ehtiyat tutumunuz daha tez dolacaq.

Dördüncü, telefonun kamerasıdır. Bir çoxlarımız üçün ən əsas telefonun yaxşı şəkil və video çəkməsidir. Kamera müasir standartlara, geniş imkanlara malik olmalıdır. Kameranın meqapiksəl (görüntüleme) dəyərlərinə, hansı marka lensden istifadə olunduğuna, diafragma açılığına diqqət etmək lazımdır. Bu qaranlıqlarda daha effektiv şəkil yaranmasına səbəb olacaq.

Beşinci, telefonun batareyasıdır. Hər nə qədər bahalı, çox funksiyalı telefon olsa da, onun istifadə müddəti batareyasından çox asılıdır. Batareya şışib partlamasın, enerjini daha çox saxlasın. Bunun üçün də orijinal olması məsləhətlidir. Hətta batareyanı dəyişdirir-

kən də, çalışın keyfiyyətisini elde edəsiniz. Uzun müddət və tez-tez enerji yiğimi da batareyanın ömrüne mənfi təsir edir. Adapteriniz orijinal, keyfiyyətli, gücü yüksək olarsa bu sizin telefonun daha tez enerji yiğiməsinə, batareyanın da dəha az elektrikdə qalmışına səbəb olacaq. İki nüvəli prosessorlu smartfon alıdığınız zaman, 1600 mAh'dan yuxarı, dörddüveli prosessorlu smartphone alırsınızsa, 1800 mAh və daha yuxarı batareya gücüne malik olmasına nəzər yetirin. Hər bir batareyanın normal işləməsi maksimum 6 ay və ya 1 il olur. Əgər, telefonun batareya gücü, məsələn 25-30 saat yazılıbsa, daha tez 15-17 saat ərzində batareya tez bitirse, alığınız yere müraciət edin. İkinci əl telefon aldıqda, buna qədər fikir verməyin. Çünkü onsun

da əksər satılan modeller 6 aydan çox istifadə edildikdən sonra, satılır. Amma yenə də araşdırmanız nəticəsində, məsələn, satıcı telefonun batareya gücünün 15-17 saat olduğunu dəsə də, amma istifadə zamanı sadəcə 6-7 saat istifadədən sonra bitirse, onda satıcıdan yeni batareya tələb edin.

Altıncı, ağıllı telefonlarda təhlükəsizlik üçün müxtəlif xüsusiyyətlər mövcuddur ki, bunlardan en etibarlısı fikrimət. Göz qışası skaneri smartfonlarda mövcud olan en üstün təhlükəsizlik tədbirlərinin başında gəlir. Bu xüsusiyyəti həm ekran kılıdı üçün ham də vacib faylları qorumaq üçün istifadə edə bilərsiniz. Telefonun ön kamerası vasitəsilə ultraqırmızı şüalar sizin gözlərinizi skan edir və sizin telefonun əsl sa-

hibi olduğunuza arxayıñ olduğunu və ya ekran kılıdını açmağa icazə verir.

Təhlükəsizlik üçün digər bir vacib funksionallıq barmaq izi sensordur. Bu təhlükəsizlik baxımdan çox vacibdir, sensor sadəcə əsas ekran kılıdi üçün yox, telefonunuzun içinde yerleşən vacib faylları da qorumaq və barmaq izi ilə açmaq üçün də istifadə edilə bilər. Hətta bu cür sistemlərde her tətbiqetmə üçün fərqli barmaq izi istifadə etmək də mümkündür.

Yedinci, telefonun səsləndirmə imkanlarıdır. Telefonun səsinin aydın və müəyyən səs tezliyində olması önemlidir. Bunu yoxlamaq lazımdır. Həm telefonun, həm də qulaqcılardan səs imkanlarına diqqət etməliyik. Bu xüsusiyyətlər keyfiyyət səslənmə üçün vacibdir.

Səkkizinci, telefon aldığınız mağazaya da diqqət etməlisiniz. Telefonu uzun müddət istifadə etmək isteyirsinizsə, o zaman orijinal, qeydiyyatlı və zəmanət talonlu mallar təqdim edən satış obyektlərinə yaxınlaşın. Çünkü zəmanət talonu sizə telefonunuz xarab oludquda, onu təmir etdirməyə və ya dəyişdirməyə imkan verəcək.

Telefon alarkən onun qiyməti qədər, keyfiyyəti də önemlidir. Qeydiyyatlı məqamlara isə xüsusi diqqət olunmalıdır ki, işlek və problemsiz telefon elde edəsiniz. Unutmayın ki, bize yaxın olan mobil telefonların keyfiyyətinin yüksək olması tekcə istifadə rahatlığı üçün deyil, həm də sağlamlığı üçün vacibdir. Hər kəs öz zövqüne, tələbatına ən əsası da bündəsinə uyğun mobil telefon alır.

Yaqt Ağasəhəqizi,
"iki sahil"

SOCAR-ın TENDERLƏRİ

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR)

Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodu

Energetika sahəsi üzrə

avadanlıqlara təmir və texniki xidmət işlərinin göstərilməsi" üzrə olan tələbatını təmin etmək məqsədi ilə açıq satınalma müsabiqəsi (17002TX-19) elan edir.

I. Müsabiqədə iştirak etmək üçün təqdim edilməli sənədlər:

- * Müsabiqədə iştirak haqqında müraciət (forma əlavə olunur);
- * İştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi (ödənişin təyinatında iştirak edəcək müsabiqənin nömrəsi və iddiacının tam adı göstəriləməlidir);
- * Müsabiqə təklifi (müsabiqə təklifləri zərflərinin açıldığı tarixdən sonra ən azı 60 bank günü qüvvədə olmalıdır);
- * Müsabiqə təklifinin təminatı;
- * Müsabiqədə iştirak haqqında müraciət (imzalanmış və möhürlənmiş) və iştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi ən gec 11.04.2019-cu il, Bakı vaxtı ilə saat 16:30-a qədər Azərbaycan dilində Satınalan təşkilatın elanda göstərilmiş ünvanında təqdim olunmalıdır.

Tələb olunan sənədlərin surətləri (müsabiqə təklifi istisna olmaqla) Satınalan təşkilatın əlaqələndirici şəxsinin elanda göstərilmiş elektron ünvanına göndərile bilər. Belə halda sənədlərin əsl Müsabiqə təkliflərinin təqdim edilməsinin son günündək Satınalan təşkilata təqdim edilməlidir.

II. Müsabiqə təklifinin təminatı:

Müsabiqə təklifinin təminatı üzrə bank qarantiyasının etibarlılıq müddəti müsabiqə təklifləri zərflərinin açıldığı tarixdən sonra ən azı 60 bank günü olmalıdır.

Müsabiqə təklifinin təminatı üzrə bank qarantiyası LOT1 üzrə - 6000 AZN (altı min manat) olmaq şərti, 26.04.2019-cu il , Bakı vaxtı ilə saat 10:00-a qədər Satınalan təşkilata təqdim olunmalıdır. Əks halda iddiaçının müsabiqə təklifi olan zərəf açılma-dan geri qaytarılacaqdır.

III. Müsabiqə təklifinin təqdim edilməsinin son tarixi və vaxtı:

* Müsabiqə təklifi bir əsli və 1surəti olmaqla 26.04.2019-cu il, Bakı vaxtı ilə saat 10:00-a qədər Satınalan təşkilata təqdim olunmalıdır.

* Göstərilən tarixdən və vaxtdan sonra təqdim olunan təklif zərfləri açılmadan geri qaytarılacaqdır.

IV. İştirak haqqı və əsas şərtlər toplusunun əldə edilməsi:

* Müsabiqənin əsas şərtlər toplusunu Azərbaycan və ya dilində əldə etmək istəyənlər

* LOT -1üzrə- 236 manat

* LOT-2 üzrə - 118 manat (ƏDV daxil) və ya ekvivalent məbləğdə sərbəst dönerli valyuta ilə iştirak haqqını qeyd olunan hesaba ödədiğdən sonra elektron və ya çap formasında əlaqələndirici şəxsən elanın I qrafasında göstərilmiş tarixdək həftənin istənilən iş günü saat 09:30-dan 17:30-a kimi ala bilərlər.

Hesab nömrəsi:

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC,

AZ38IBAZ38010019449306332120,

VÖEN: 9900003871,

Müştəri Xidməti Departamenti,

Kod: 805250,

Müxbir hesab: AZ03NABZ01350100000000002944,

VÖEN: 9900001881,

SWIFT BIK: İBAZAZ2X

İŞTİRAK HAQQI HEÇ BİR HALDA GERİ QAYTARILMIR.

V. Müqavilənin icra müddəti:

* Satınalma müqaviləsinin 8 ay ərzində zavod tərəfindən verilmiş sifarişlər əsasında yerine yetirilməsi tələb olunur.

VI. Satınalan təşkilatın ünvanı:

AZ 1060(indeks nömrəsi);

Bakı şəhəri (yerləşdiyi şəhər);

Nizami rayonu (yerləşdiyi inzibati rayon və qəsəbə);

O.Veliyev küç 1 (yerləşdiyi küçə və ya prospekt);

Zavodun HİK inzibati binası (yerləşdiyi bina, mərtəbə).

Əlaqələndirici şəxs:

Zaur Veliyev (soyadı və adı).

Əsaslı tikinti şöbəsinin mühəndisi (struktur bölmənin və vəzifənin adı)

521-00-00 (17-819) (əlaqələndirici şəxsin korporativ telefon nömrəsi)

521-23-03 (əlaqələndirici şəxsin korporativ faks nömrəsi)

Zaur.s.veliyev@socar.az (əlaqələndirici şəxsin korporativ elektron ünvanı)

Təklif və şikayətləriniz olduğu hallarda bu elektron ünvana müraciət edə bilərsiniz:

isa.dadasli@socar.az

VII. Elanın, satınalma predmeti haqqında geniş məlumatın və əsas şərtlər toplusunun əldə edilməsi üçün müraciət formasının yerləşdirildiyi internet ünvanı:

www.socar.az (<http://www.socar.az/socar/az/company/procurement-supply-chain-management/procurement-notices>)

VIII. Müsabiqə təklif zərflərinin açılışı tarixi, vaxtı və yeri:

Zərflərin açılışı 26.04.2019-cu il tarixdə, Bakı vaxtı ilə saat 10:30-da elanın VI qrafasında göstərilmiş Satınalan təşkilatın ünvanında baş tutacaqdır.

IX. Müsabiqənin nəticəsi haqqında məlumat:

Müsabiqənin yekun nəticəsi haqqında məlumat aşağıdakı internet linkdən əldə edilə biləcek:

<http://www.socar.az/socar/az/company/procurement-supply-chain-management/contract-awards>

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR)

"Neftqaztikinti" Tresti

İkitavr 45B1-ə olan tələbatını təmin etmək məqsədi ilə açıq satınalma müsabiqəsi üzrə müraciətlərin son tarixinin, həmçinin təklif zərflərinin açılış tarixinin müddətinin uzadılmasını elan edir (25019-19).

I. Müsabiqədə iştirak etmək üçün təqdim edilməli sənədlər:

- * Müsabiqədə iştirak haqqında müraciət;
- * İştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi;
- * Müsabiqə təklifi (müsabiqə təklifləri zərflərinin açıldığı tarixdən sonra ən azı 60 təqvim günü qüvvədə olmalıdır).

Müsabiqədə iştirak haqqında müraciət (imzalanmış və möhürlənmiş) və iştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi ən gec 04.04.2019-cu il, Bakı vaxtı ilə saat 17:30-a qədər Azərbaycan, rus və ya ingilis dilində Satınalan təşkilatın elanda göstərilmiş ünvanında təqdim olunmalıdır.

Tələb olunan sənədlərin surətləri (müsabiqə təklifi istisna olmaqla) Satınalan təşkilatın əlaqələndirici şəxsinin elanda göstərilmiş elektron ünvanına göndərile bilər. Belə halda sənədlərin əsl Müsabiqə təkliflərinin təqdim edilməsinin son günündək Satınalan təşkilata təqdim edilməlidir.

II. Müsabiqə təklifinin təqdim edilməsinin son tarixi və vaxtı:

* Müsabiqə təklifi bir əsli və 2 surəti olmaqla 11.04.2019-cu il, Bakı vaxtı ilə saat 10:00-a qədər Satınalan təşkilata təqdim olunmalıdır.

* Göstərilən tarixdən və vaxtdan sonra təqdim olunan təklif zərfləri açılmadan geri qaytarılacaqdır.

III. İştirak haqqı və əsas şərtlər toplusunun əldə edilməsi:

* Müsabiqənin əsas şərtlər toplusunu Azərbaycan, rus və ya ingilis dilində əldə etmək istəyənlər 236 manat (ƏDV-ilə) və ya ekvivalent məbləğdə sərbəst dönerli valyuta ilə iştirak haqqını qeyd olunan hesaba ödədiğdən sonra elektron və ya çap formasında əlaqələndirici şəxsən elanın I qrafasında göstərilmiş tarixdək həftənin istənilən iş günü saat 09:30-dan 17:30-a kimi ala bilərlər.

Hesab nömrəsi:

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC,

AZ38IBAZ38010019449306332120,

VÖEN: 9900003871,

Müştəri Xidməti Departamenti,

Kod: 805250,

Müxbir hesab: AZ03NABZ01350100000000002944,

VÖEN: 9900001881,

SWIFT BIK: İBAZAZ2X.

İŞTİRAK HAQQI HEÇ BİR HALDA GERİ QAYTARILMIR.

IV. Müqavilənin icra müddəti:

Satınalma müqaviləsinin yerinə yetirilmesi qrafik üzrə tələb olunacaq.

Bank təminatı:

İddiaçının təqdim etməli olduğu müsabiqə təklifinin təminatı müsabiqə təklifinin

ümumi qiymətinin 1 (bir) %-dək məbləğindən aşağı olmamalıdır.

Avans ödənişin təminatının məbləği ən azı ödəniləcək avans məbləğinə bərabər olmalıdır.

* Müqavilənin yerinə yetirilmesi təminatı satınalma müqaviləsinin qiymətinin 5 % məbləğində müəyyənləşdirilir.

V. Satınalan təşkilatın ünvanı:

AZ1018 (indeks), Xətai rayonu, 2922 məhəllə, Zığ yolu küçəsi 41C, "Neftqaztikinti" Trestinin inzibati binasının 3-cü mərtəbəsi, Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikası.

Əlaqələndirici şəxs:

Anar İsmayılov

Maddi Texniki Təchizat və Marketing şöbəsinin böyük mühəndisi

Tel: +994 12 521-07-67

Tel: +994 50 292 80 85

Tel: +994 55 234 84 85

Elektron ünvan: anar.k.ismayilov@socar.az

VIII. Elanın, satınalma predmeti haqqında geniş məlumatın və əsas şərtlər toplusunun əldə edilməsi üçün müraciət formasının yerləşdirildiyi internet ünvanı:
www.socar.az (<http://www.socar.az/socar/az/company/procurement-supply-chain-management/procurement-notices>)

VIII. Müsabiqə təklif zərflərinin açılışı tarixi, vaxtı və yeri:

Zərflərin açılışı 26.04.2019-cu il tarixdə, Bakı vaxtı ilə saat 10:30-da elanın V qrafasında göstərilmiş Satınalan təşkilatın ünvanında baş tutacaqdır.

VIII. Müsabiqənin nəticəsi haqqında məlumat:

Müsabiqənin yekun nəticəsi haqqında məlumat aşağıdakı internet linkdən əldə edilə biləcək:

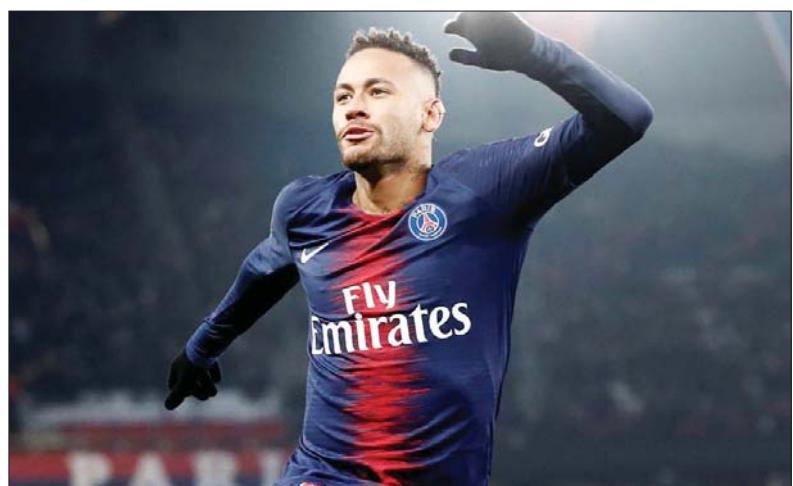
<http://www.socar.az/socar/az/company/procurement-supply-chain-management/contract-awards>

"Neftqaztikinti" Trestinin Satınalmalar qrupu

GÜNDƏLİK İCTİMAİ-SİYASİ QƏZET

Nº 54 (7309) / Cümə axşamı, 28 mart 2019-cu il

Dünyanın ən bahalı futbolcularının adları açıqlanıb

"KPMG Football Benchmark" idman nəşri dünyanın ən bahalı 30 futbolçusunun adını açıqlayıb.

AZERTAC "NTV Spor" a istinadla xəber verir ki, 30 nəfərlik siyahida ən bahalı futbolçu brazili-

yali hücumcu Neymar olub. Fransanın "Paris Sen-Jermen" futbol klubunda çıkış edən 27 yaşlı hücumçunun transfer dəyəri 229,1 milyon avrodur. İkinci pillədə "Paris Sen-Jermen" in digər futbolcu-

su, 215 milyon avro dəyərində Kiliyan Mbappe qərarlaşdır. İspanyanın "Barselona" klubunun argentinəli hücumçusu Lionel Messi 203,3 milyon avro ilə siyahida üçüncüdür. "Liverpul"un misirlili hücumçusu Məhəmməd Salah (168,3 milyon avro) dördüncü, "Tottenham" in hücumçusu Harry Keyn (151,1 milyon avro) beşinci dir.

İlk onluğunu müvafiq olaraq, "Çelsi"nin hücumçusu Eden Hazard (148,2), "Mənchester Siti"nin yarımmüdaficisi Kevin De Bruyne (129,4), "Atletiko Madrid" in hücumçusu Antuan Qrizman (125,6), "Mənchester Yunayted" in yarımmüdaficisi Pol Poqba (119,3) və "Barselona"nın yarımmüdaficisi Filipe Koutinyo (118,2) tamamlayıblar.

"Juventus" un portugaliyalı futbolçusu 34 yaşlı Kristiano Ronaldo ilk onluqda yer ala bilməyib.

Marsda sivilizasiyanı sübut edən foto

"Opportunity" kosmik aparati 15 il ərzində Yera unikal fotosu göndərib.

Milli.Az ölkə.az-a istinadən bildirir ki, fotosu o

qədər çox olub ki, bu gün de sensasiyaya səbəb olur. Virtual arxeoloqlar fotosu diqqətlə incələdikdən sonra müxtəlif kəşflər imza atırlar.

Fotosun birində müstəqil tədqiqatçılar qumanoid mumiyasına çox bənzəyən bir eşa täpiplər. Mars fotosunda keşf edilən bu heykəl internet şəbəkəsində əsl tufan effekti yaradıb.

Sosial şəbəkənin bəzi istifadəçiləri isə daha real versiya irəli sürüblər. Əgər bu marslı mumiyası deyilsə, qədim yunan heykəline çox bənzəyir. Onu isə qədim marslı heykəli adlandırlıblar. Əgər bu bələdir, deməli, Marsda mövcud olmuş və ya hazırda da yaşayan sivilizasiyadan danışmaq mümkünür. Çünkü bir versiyaya əsasən, qlobal fəlakətdən sonra marslılar yeraltı şəhərlərə köçüb'lər.

"Real" Beyli satmaq qərarına gəlib

Ispanyanın "Real Madrid" klubunun rəhbərliyi hücumçu Qaret Beyli satmaq qərarına gəlib.

Milli.Az Trend-a istinadən bildirir ki, bu qərarı klubun prezidenti Florentino Peres və baş məşqçi Zinəddin Zidan qəbul ediblər. "Kral klubu" oyuncunu 175 milyon avroya satmaq niyyətindədir.

Qeyd edək ki, Beyl 2013-cü ilin yayında "Real" a "Tottenham" dən transfer edilib. Futbolçu ilə bağlanan müqavilə 2022-ci ildə qüvvədən düşür.

TƏSİSCİ:

Baş redaktor:
Vüqar RƏHİMZADƏ

Baş redaktorun I müavini:
İsmayıll HACIYEV

Qəzət "AZERTAC", "OLAYLAR", "Azadinform", "TREND", SIA, İnterFAX
informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunub.

Baki: Kapital Bankın 1 sayılı
Xətai filialı H/hesab
№AZ19AIIB380300194437
00306107
Kod № 200071
VÖEN: 2000157291

TELEFONLAR:
Qəbul otağı: 530-26-46, 430-87-97
Baş redaktorun I müavini: 530-26-36
FAX: 430-87-47
Mühəsibatlıq: 430-87-27
e-mail: ikisahil@azdata.net

Ünvan:
AZ1012 Bakı,
H.Zərdabi
prospekti-88

Qəzət "İKİ SAHİL" in kompyuter
mərkəzində yığılır və
"AZƏRBAYCAN" noşriyatında
ofset işsü ilə çap olunur.
Çapa imzalanıb:
28.03.2019-cu il saat 01:00
Qiyməti: 40 qəpik, Sayı: 8287
İndeks: 0151, Sifariş: 1027

Uçan motosikletlər istehsal olunacaq

Yaponianın "A.L.I. Technologies" şirkəti 2022-ci ilden uçan motosikletlərin satışına başlamaq niyyətindədir.

Milli.Az Trend-a istinadən bildirir ki, hazırda şirkət həmin modelin prototipinin hazırlanması ilə məşğuldur.

Qeyd olunur ki, motosikletlər yer səthindən onlarla santimetr yüksəkdə hərəkət edə biləcək.

Həmin motosikletlərin Afrika, Yaxın Şərqi ölkələrində - yol infrastrukturunun inkişaf etmədiyi bölgələrdə daha çox satılacağı gözlənilir.

Uçan motosikletlərin satış qiyməti hələlik müəyyən edilməyib.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

SOCAR-in Baş ofisinin kollektivi və Həmkarlar Komitəsi Şirkətin Neft-qaz laylarının və ehtiyatlarının idarə olunması şöbəsinin böyük mühəndisi Bəhrəz Hümbətova, atası

Yusif Hümbətovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

SOCAR-in "Qaz İxrac" idarəsinin rəhbərliyi, Həmkarlar İttifaqı Komitəsi və əmək kollektivi idarənin Maddi-texniki təchizat şöbəsinin mühəndisi Rövşən Quliyev, atası

Mustafa Quliyevin

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

SOCAR-in "Qaz İxrac" idarəsinin rəhbərliyi, Həmkarlar İttifaqı Komitəsi və əmək kollektivi idarənin Təhlükəsizlik, ekologiya və standartların idarə edilməsi şöbəsinin Sənaye-sanitar laboratoriya müdürü İlhamə Ramazanovaya, anası

Cəmilə xanımın

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxanasının kollektivi kitabxananın əməkdaşı, baş kitabxanaçı

Gülşən Əmrəh qızı Azayevanın

vaxtsız vəfatından kədərləndiyini bildirir, mərhumun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir.